

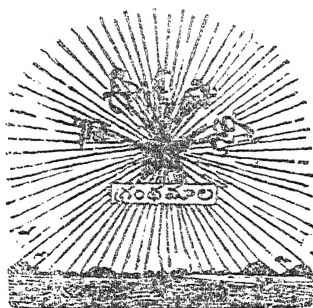
వే సరి జుక్క గ్రంథమాల

శృంగార సుధా సముద్ర

పూర్ణ చంద్రోదయము.

200 సం॥ లకుఁ పూర్వమువ్రాయఁబడిన కావ్యరత్నము.

For REFERENCE ONLY.

ప్రతి పాఠకుని కొరకు.

సం-24

చెన్నూరి శోభనాద్రికవి.

☞ వేగుజుక్క గ్రంథమాలనుండి వెలువడిన శృంగారస
ప్రధాన సరస ప్రబంధరత్నములు-విక్రయమునకు సిద్ధముగనున్నవి.

☞ సరసశృంగారము—పూర్వకవి ప్రణీతము చిత్రపటశోభితము
నిండు కేలికోబైండు—ఫెదర్ వెయిట్

కాగితముపై ముద్రితము విలువ రూ. 2-8-0.

2. శృంగార సురతాణి—పూర్వకవి ప్రణీతము విలువ 2-8-0.

3. శృంగారసంధ్య—విలువ 2-0-0.

కామాక్షి సరసము—విలువ 0-2-0.

☞ మా గ్రంథముల విలువ మనియార్డరుద్వారా ముంధా
మాకు అందజేసినయెడల ఖర్చులుమేమేభరించుకొని పంపెదము
వీ. పీ. ద్వారా పంపవలసినయెడల వలయువారే ఖర్చులు
భరించుకొనవలెను. నవలలు, డిటెక్టివ్ నవలలు, నాటకములు
వగైరా లిప్టుకోరినయెడల పంపబడును.

భాగవతుల సరసింహశర్మ,

వేగుజుక్క గ్రంథమాల, బరంపురం, (గంజాం జిల్లా.)

For REFERENCE ONLY

శ-21.

వేగుజుక్క గ్రంథమాల:—56.

(చెన్నూరి శోభనాది)కవి ప్రణీతము)

Printed & Published by:—

Proprietor.

BERHAMPUR, (Ganjam.)

[విలువ 1-8-0.] ఖర్చులు కొనునాచే భరించవలెను.

For copies apply to the Publisher.

శృంగార సుధాసముద్రపూర్ణచంద్రోదయము.

ప్రీతిక

శ్రీరంగం సోమేశ్వరశాస్త్రిగారు—వివ. వి. ఇతి

“కతి కవయః కతి కృతయః కతి లుప్తాః కతి చరంతి కతి శిథిలాః” అని నీలకంఠదీక్షితులు చెప్పినటుల వాఙ్మయారణ్యము నందనేక గ్రంథములు లుప్తప్రాయములయి యుండును. పరిశోధకులయొక్కయు భాషాసేవకులయొక్కయు దీక్షచే కొన్నిగ్రంథములు వైకివచ్చుచుండును. వీరేశలింగముగారి కవుల చరిత్ర యందు మాత్రము శ్రుతపూర్వమయిన యీ ప్రబంధము నేటిదనుక ముద్రితముకాలేదు. ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తకాలయమునందలి శిథిలప్రాయమయిన యొకపత్రినుండి యీ ప్రబంధమును బ్ర. శ్రీ. భాగవతుల నృసింహశర్మగారు వ్రాసినట్లు తెచ్చించిరి. అచ్చటచ్చట గ్రంథపాతములుండుటచే శ్రీ శర్మగారిన్నాట వానిని పూర్తిచేసి నేటికి తమగ్రంథమాల యందచ్చువేయించిరి.

ఈ ప్రబంధమునందలి కథ బిల్వణీయమని చెప్పబడెడు బిల్వణ చారిత్రము. చెల్లపల్లి నరసకవి యామినిపూర్ణశిలకాదిలా సమనియు, పండిపెద్ది లక్ష్మణస్వామి బిల్వణీయమనియు నీ కథనాధారముచేసికొని ప్రబంధములను రచించిరి. శృంగార సుధా సముద్ర పూర్ణచంద్రోదయమును రచించిన కవి చెన్నూతి శోభనాద్రి. ఇతడు పండితవంశజుడనియు సాహిత్య పటిష్ఠుడనియు ననుటకు “ఉ॥ పన్నగసారస్వభామ పరిభాషిత” అను పద్యముసాక్షి.

కృతిపతియగు గుమ్మడపుపాపయ్య పద్మనాయక వంశస్థుడు.

ఇతఁడు సామాన్యముగా చిన్నజమిందారయ్యును కవియితనిని నరనాయక శిరోమణియనియు, ప్రభుకుంజరుఁడనియు సంజోధించుటచే నీతఁడు విద్యలోలుఁడనియు విద్యాంసులను బహుమానించువాడనియుఁ దెలియుచున్నది.

ఈ కవి కవిత్వము పదలాలిత్యము అర్థ సంపదకలిగి మిక్కిలి హృదయంగమముగా నున్నది.

ఈ గ్రంథనామమునుబట్టి సరస శృంగారరస ప్రధానమని చెప్పవచ్చును. అట్లయ్య నీకవి యసభ్యవర్ణనముల పొంతఁబోక యాచిత్యభంగముగాకుండ తుదిదాక నీగ్రంథమువ్రాసెను. ఈ గ్రంథమును మిక్కిలి శ్రద్ధతోఁ బరిష్కరించి శిథిలభంగములను పూర్తిగావించి యాంధ్రలోకమున కందించిన శ్రీ భాగవతుల నృసింహశర్మగారు ధన్యులు. ఇట్టిగ్రంథములనేకములు వారి గ్రంథమాలయందు ప్రకటింపఁబడుగాక యని మదీయాశయము.

ఇట్లువిబుధ విధేయుఁడు
శ్రీరంగం సోమేశ్వరశాస్త్రి.

THIS CANCELS ALL PREVIOUS RULES.

Estd-in 1911.

భాగవతుల

నరసింహశర్మ,

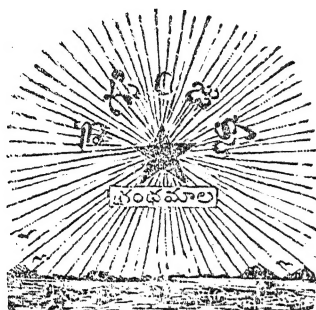
హైదరాబాద్,

వేగంజుక్కగ్రంథమాల

పూర్వపిన్హారీ బిల్డింగ్

బరంపురం (గంజాం).

1936.

1911 నల్ల పాపితము.

— నిబంధనలు. —

నిరూపక నవలలు, సాంఘిక నవలలు, పుణ్యచరిత్రములు, మృదుమధుర ప్రబంధములు, మనోహర నాటకములు, మనోల్లాసకరములగు, సతిహాసములు, చక్కనికాగితముపై, రమ్యమగు అచ్చుతో రెండుమాసముల కొకటి చొప్పున వెలువడును.

2. గ్రంథము వెలువడిన వెంటనే ముందుగా చందాదారులకు ఒక్కొక్క గ్రంథము ఒక్కొక్క రూపాయకి నొసంగబడును. ఖర్చులు ప్రత్యేకించి, (ఇతరులకు ప్రత్యేకగ్రంథము రూ. 1-8-0) వి. పి. గా పంపిణీయెడల ఖర్చులధికమగును. గనుక సం॥ చందా ముందుగా మొదటి వి. పి. తోనే వసూలు చేయబడును. ఇది చందాదారులకు లాభకరము.

3. ఆరుగ్రంథములు సం॥కు ఖర్చులతో (వి. పి. చేసిన యెడల) రూ. 9-0-0 అగును గనుక రూ. 6-0-0 ముందు (ఎడవవచ్చుగా) బంపుచుచూదార్లకు ఎట్టి ఖర్చునూడవు.

(రూ 7-2-0 అడ్వాన్సుగాఁ బాపినయెడల 6 గ్రంథముల కేలికోబైందు చేయించి క్రీమముగఁ బంపఁబడును.) అ పంపిన చందాదారులకు చాల లాభముండును. ఈ రక గమనించి లాభముఁ బొందుఁడు.

4. చందాదారు లగువారు వెనుకటి గ్రంథము యొక గ్రంథమునైనఁ గోరితేని ప్రవేశరుసుము 0-4-0 & అట్లుకాక, తాముప్రవేశించిన పిమ్మటనుండి గ్రంథముల గోరితేని ప్రవేశరుసుము 0-8-0 మాత్రమే.

5. చందాదారు లగువారు వెనుకటి గ్రంథము పుచ్చుకొనవలెనను. నిబంధన మెంతమాత్రమును లేక గోరితేని (కోరిన గ్రంథములఁ బట్టి) చౌకగా నిక నూతన ప్రచురణము లెప్పటికప్పుడు తప్పక పుచ్చుకొ

6. సా॥ చందా, రూ 6-0-0, ప్రవేశ రుసుము మొదట వి. పి. తోనే రాబట్టుకొందుము. ప్రతిగ్రంథము పోష్టు ద్వారా పంపుదుము. తప్పక అందితీటును.

గ్రంథరచనా నియమములు.

1. Characterisation. 2. Development of character. 3. New Ideas. 4. Historical Beauties. 5. Description of Nature and other varieties.

గమనింపుడు:-చందాదారులు ప్రతిగ్రంథముఁ కొనుట తమకు విధియైయున్నది. పంపించిన గ్రంథము నెంతమాత్రముఁ దిప్పివేయరాదు. ప్రతి గ్రంథము ముందఁ ఇంటిపేషను ప్రచురింపబడును. ఇష్టము

26700
26700

వెంటనే మాకు దెలియజేయవలెను. తీర్మానేయక ప్రతిగ్రంథము పుచ్చుకొను చందాదారులు శాశ్వత చందాదారులు. అడ్వాన్సు పంపిన చందాదారులకు ఖర్చులుండవు.

బహుమానము.

వే గుఱ జుక్క గ్రంథముల
చందాదారులకు మాత్రమే.

ఆలోచింపుడు! నష్టమొందకుండు!! లాభమొందుండు!!

అయ్యా,

సంవత్సరము చందా అడ్వాన్సుగాఁ బంపినయెల, ఈ క్రింద వినబరిచిన గ్రంథములలో మీరు కోరిన 1 గ్రంథముచితముగా ఒసంగబడును. ఇందువలన మీకు సంవత్సరమునకు 6 గ్రంథములకగు పోష్టేజీ కలిసివచ్చుటయే గాక, నూ 1 విలువగల ఒక గ్రంథము బహుమానముగాఁ బడయఁగలరు. సంవత్సరములో వెలువడు 6 గ్రంథములు రెండు నెలల కొకటి చొప్పున క్రమముగ పంపుచుందుము.

నూ 6-0-0 అడ్వాన్సుగాఁ బంపినవారికి సె||లో వెలువడు 6 గ్రంథములు దిట్టమగు రేఖల బొండు గలవి పంపుదుము.

ఈ క్రింది గ్రంథములలో ఏదైనా గ్రంథము గోరినను బహుమానముగా ఒసంగబడును.

1. శివార్.
2. మహాభారతము.
3. దుర్గాదాసు.
4. వివాహము.

5. మరణమందీరము.

6. మేనార్ పతనము.

7. ఉత్తమ వంచకుడు.

మురళిధ్వని.

గమనింపుడు:—ఇతరులు 0-8-0 ప్రవేశ రుసుముతో చందా దారులై పైషరతుల ప్రకారము అడ్వాన్సుగా సం॥ చందా పంపిన యెడల ఈలాభముఁ బొందగలరు. ఈ నిర్ణయము కొంతకాలము పర్యంతమే. చందాదారులు త్వరపడుట లాభకరము.

భాగ్య నరసింహశర్మ,

వే గుఁ జుక్క- గ్రంథ మాల,

పూడిపెద్దివారి వీధి బరంపురం, (గంజాం జిల్లా.)

శ్రీ తులసీ రామాయణము.

(విక)యమునకు సిద్ధమగుచున్నది.)

బాలకాండము, (చిత్రీకృతశోభితము—మంచిప్రతి)	2-8-0
* అయోధ్యాకాండము—రెండు భాగములు.	1-0-0
* అరణ్య కాండము.	1-0-0
* కీష్కింధా కాండము.	0-12-0
* సుందర కాండము.	0-12-0
* మాతాంగి కాండము.	1-0-0
ముగ్ధ కర్ణవధి.	1-0-0

శ్రీరస్తు

శుభమస్తు. అవిష్ణుమస్తు.

ఐ శారదాంబాయైనమః

శృంగారసుధానముద్రపూర్ణచంద్రోదయము

శ్రీరమణీస్తనంబులను చెక్కుల నొక్కటనాల్గుచేతులం
గూరిమిహెచ్చగస్తురిని కోమల పత్రికలన్ రచించు ల
శ్రీరమణుండు నందనసమీహితరాజ్యచిరాయురిష్ట సం
భారములిచ్చిగుమ్మడపు పాపయనుంగృహతోడబ్రోవుతన్.

చం॥ నలినదళాక్షుఁ డాత్మవదనంబునఁ గస్తురిచేత ముద్దుగాఁ
దిలకము దీర్పఁ గొస్తుభపుఁ దేటలఁగన్గొని మెచ్చులీయఁగాఁ
బలుమరు గొగిలించి హరిభావము రంజిలఁజేయు లక్ష్మీ స
త్ఫలదత్రోచు గుమ్మడపుపాపయకున్ బహుభాగ్యమిచ్చుచున్.

చం॥ సతతము నాభిజాతుడయి సాంప్రదనీనః విశుద్ధవార్తకై
శ్రుతులరచించిఛాందసతశోభి(లియున్ చేతురాస్యడొటవా)
త్పతియననోప్పు పద్మజుడ భంగకళాచణ బుద్ధినిచ్చి భూ
పతిమణియైన గుమ్మడపు పాపయనుంగృహతోడబ్రోవుతన్.

చం॥ తనపతి మేనికుందనపుఁ దక్కులపైఁ దనమేని వజ్రపుం
నునుపు(సొబంగుహంగును)గనుంగొననెంచి, వినోదతైఖరిన్
వనజజు గొగిటుబెనచు వాణి సకుక్తినిరుక్తియుక్తి గుం
భనములనిచ్చిగుమ్మడపు పాపయనుంగృహతోడబ్రోవుతన్.

చం॥ శివతనవామభాగమున జెల్వనహించిన కారణుబునన్
శివుడను భవ్యనామము పసిద్ధముగా దనకొప్పియుండగా
ననఘన సార(హీరసుర సాగ) శరీరవిలాసభాసియా
భవుడుజయంబుగుమ్మడపు పాపయకున్ గృహతోడనిచ్చుతన్

చం॥ తనదు. శివాభిదాన. (ఘనతన్ మృదుహాసవిభూషణామలన్)
జననుత చిత్రధోరణిని శంకరుసామ్యమునొందజేయుచున్
దనరు భవాని నిత్యసుఖదంతిరధావ్యయధేష్టవాంఛలన్
పనివడియిచ్చి గుమ్మడపు పాపయనుంగృహతోడబ్రోవుతన్.

చం॥ ప్రణతజనావలీ కృతినిబంధన విఘ్నశమశ్చటా నభో
మణి, శివలోచనభ్రమర మంజులనీరజమేమహాత్ముడ
గణపతిమామకీనకృతి కన్యకకుం గృహతో నిరంతరా
యణసువ వోవిలాస లస దద్భుతపాండితినిచ్చుఁ గావుతన్.

చం॥ హరిపదచారి రాజనుచు నందరు తన్నునుతింపుచుండగా
హరిపదచారిచిత్తుడయి యాత్మగృతార్థతనొందజేయుచున్
హరిహాయునిన్ జయించినమహాత్ముడుతాత్ప్ర్యుడుభోగ భాగ్యముల్
షరహృతిశక్తి గుమ్మడపు పాపయకున్ గృహజేయుగావుతన్.

శృం. గౌరసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

శా॥ శ్రీమద్రామపదారవింగ భజనాచిత్తుడు లంకాపురీ
 హేమోచ్చైస్తనసాధగోపుర (గృహహితా) సకృద్దోర్బల
 శ్రీమంతుడనిలాత్మజుండు విజయ శ్రీదాయితై బోధిస్తా
 భామామన్యుధరూపు గుమ్మడపు పాపయ్యుడభిగ్రామశీన్

సీ॥ కావ్యగర్భంబున గాయత్రివర్ణముల్
 కుదిరించె నేమాని కూజరుండు
 సకలోప నిషదర్థ సారకృష్ణాలాప
 పద్యముల్ కృతినే తపస్విచెప్పె
 శైలజా వరలబ్ధ సర్వభాషాకావ్య
 నిర్మాణ మొనరించి (చెగడెనెనయ)
 సకల విద్యత్సమాజము మెచ్చగానలం
 కారనిర్మాణ మే కవి ఘటించె

గీ॥ నట్టి వాల్మీకి బాదరాయణ ముసేంద్ర
 కాళిదాసాది దండి సత్కవులపాద
 పద్యములగూర్చి వందారు భావమొంది
 యాంధ్రకవిచంద్రులను మ్రొక్కి యభినుతింతు.

కం॥ నన్నయభట్టారక ముఖ
 సన్నత సుకవిత్రీయాంధ్రజలజంబులకు
 సన్నతులుజేసి శ్రీనా
 ధోన్నత కవిచంద్రమసు మృదూన్తులడలతున్.

ఉ॥ పన్నగ సర్వభామ పరిభాషిత భావ్యపరి (స్ఫుటార్థ) వి
ద్యన్నతవాగ్ధుతేః, బహుధా పరిశీలితకావ్యనాటకా
ఘృన్నత సాహితీననరసోజ్జ్వల (బంధురసత్ప్రబంధు శీర్షి)
చెన్నురి రామచంద్రకవి శేఖరు మజ్జనకుండలంచెదన్.

కం॥ గురులఘు జాత్యుపజాతుల
నైఋగక భాషాంతరాదు లెనసిన కనితల్
పరికింపలేని కుకవుల
సరసులు గణితింప రార్యసభలన్ మిగులన్.

కం॥ అని యిష్టదేవతా వం
దనము, బ్రాచీనకవి పద్యోతయశ్లా
ఘనమున్ (కాకవి) జనని
దనముంగావించియున్న తదవసరమునన్.

సీ॥ తన మనోహరమూర్తి తనకుతేజస్సుర్ని
రాజహంసేలను నిరాకరింపఁ
దన ధీరతా హేల తన పరాక్రమలీల
యల గిరీశుల గర్వ మణచిపుచ్చ
దన శేముషీవృత్తి తన భోగసంపత్తి
కుండలీద్రుల నటుండుండుమనఁగ
తన ధనుశ్చండిమ తన దయాశౌండిమ
భార్గవరాములఁ బరినాసింప

గీ॥ ధీర జయ షటుపటహభాంకార నీర
దారవాసారవారితాద్రాక్షపగాధ
భిద్విషద్రాజహాసుండు వితరణస్వ
భావుడైన గుమ్మడపు పాపయ్యనృపతి.

మెడియుఁ జుడతరదోర్లండ మండితమండలాగ్రి ఖండిత
ఖండూయ మానారి మండలేశ్వరుండును, కుండలీశ్వరడిండిర
పుండరీకాఖండలవేదండ వేదండాది తార హీరపటీర, నీహారమా
దారహిండమాన, మాననీయకీర్తికర్పూర కరండాంత బ్రహ్మాండ
భండమండలుండును, మండలీకృతకాండాసన ప్రకాండకాండ,
ఖండితారాతి ధనంజయుండును, జయలక్ష్మీసమాసాదిత మహార్ణ
వస్తునిచయసంభరితశాత కుంభస్తంభదేదీప్యమాన నిజనివాసుం
డనిను, వాసనసమభోగా భోగుండును, భోగినీ భాగధేయావ
హుండును, తారారాజామరభూమిజ సమానదైనందిన దాన
ధారా ప్రవాహమహుండును, మహనీయనిరతాన్నదాన, భూదాన
గోదాన, కన్యాదాన, హిరణ్యదానాది పోషశమహాదాన ధుగీ
ణుండును, పద్మనాయకవంశపయః పారావార సుధాకరుండును,
గుమ్మడపు గృహభిదానుండును, గుల్లపాటి పురవరాధీశ్వరుండును
మారుట్లగోత్ర విత్తుండును, జగన్నప్రభుమణికుమార శేఖ
రుండును కిచ్చమ్మ గర్భశుక్తిముక్తామణియగు పాపయ్య సర
నాయక శిరోమణి యొక్కనాడు సకల జనాభీష్ట సుధాయక పరి
వృత జగదంహుండగు, మట్టపల్లి శ్రీనృసింహునినిధిమంటపంబున

జీవబ్రహ్మ భేదాభేదోపన్యాస సారోపనిషదు దంతులగు
వేదాంతులును, తత్తదధికరణ వాక్యవిచారసర్వోకషవచో మాం
సకులగు మిమాంసకులును, సప్తషోడశే పదార్థ నిర్ధారణ కర్క
శులగు తార్కికులును, సుక్తిజాత ప్రత్యయప్రకృతి వివేచనా
చణులగు వైయ్యాకరణులును, సాంఖ్యయోగగజహయ రత్న
శాస్త్రజ్ఞులును, త్రియూవర్ణ క్రిమ జటాఘనావధాన ప్రదీప
కులగు నధ్యాపకులును, సకల విద్యాసారసవనహంసులగు, విద్వాం
సులును, సకల భాషాకలితంభావులగు సత్కవులును, భారత
ప్రముఖేతి హాసకథాధురీణులగు పౌరాణికులును, సకలరాజన్య
బిరుద గద్యపద్యప్రబంధ (పఠనజనితసంతోషసంస్తా)య మాన
బుధులగు వందిమాగధులును, స్వరనిర్ణయ (నాయకులగు) గాయ
కులును, మృదువచన ప్రహసన సంపాదకులగు పరిహాసకులును,
వందితసామాజికులగు వాంశిక మారజులును, చతురోపాయ
స్వతంత్రులగు మంత్రులును, షాష్టశ్లోదారులగు రాయబారు
లును, విజయోద్భటులగు భటులును, జగన్మోహననిజవిలాస
మోహిత మనః పల్లవద్రష్టులగు, వారపల్లవోష్ఠులును, స్వస్వ
కార్య ధుర్యతందనర, బంధుమిత్రాను జనసమేతుడై సమున్న
తోచిత కనకాసనంబునఁ గూర్చుండి, చిరంతన పూర్వశ్లోకచరిత్ర
శ్రీవణ ప్రసంగసంగతాంతరంగుడైన కతాబున

మ॥ ననుకీర్తనాధ పదారివిందయుగవందారు స్వభావన్ జరం
తన విద్వత్పణి భవ్యకావ్యరచనా నానాచమత్కార బో

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

ధనధౌరేయు, నవీననిత్ర కవితాధాటి నిరాఘాట వ
ర్ణన మాధుర్యవచోధురంధరుని, భారద్వాజ గోత్రోద్భవుఁ

గీ॥ పిలువ నంపించి గౌరవ ప్రీతి వినతి
దనరఁదనకేల నాదుమాస్త్రంబుఁబట్టి
లేనగవుతోడ మేలిబాలీకుఁజేరి
కూరుచుండఁగ నియమించి కుతుక మెనయ.

కం॥ ననుఁగని కనుగొనలం
దనుపమ కరుణారసామృతౌఘమెనయ ని
ట్లనియె మృదుమధుర వాగ్గో
రణి సభ్యస్వాంతములను రంజిలఁజేయన్.

గీ॥ తరుతటాకాది సప్త సంతానములను
ఘటికి నాచంద్రతారార్క భవ్యకీర్తి
నిలుపు సత్కృతి, యనుచు మనోహరుల
వలన విందుము (సకల కావ్యములయందు.)

కం॥ అదిగాన నాదుమనమున
మృదుమధురవచోవిలాసమేమర రచనా
స్పదకృతి మీవలనంగొనఁ
గురుకుకొనెన్ బుద్ధి యిట్టి కోర్కెఁఫలించున్.

ఉ॥ చెన్నురి శోభనాద్రికవి సింహమ చిత్రకవిత్వభోరణి
సన్నతవాక్య వైఖరికి సజ్జనఘర్యులు పిచ్చులింప ను

పన్న సనీనసత్కథ ప్రబంధముగా రచించి ధాత్రిలో
వన్నియ కెక్కనంకిత మవశ్యముగా నొనరిపు మీపుగన్.

గీ॥ సుకపి కంఠీరుడవు ప్రవి శుద్ధమతివి
ఘన మదాసాన పండితాఖండలుడవు
సకల రాజన్యమాన్య, విశాలకీర్తి
శోభనుడవీవె, చెన్నూని శోభనాద్రి.

క॥ చాటువచోధాటీ పరి
పాటిత నవకృతి షధాన భాషణసుమణీ
పేటీముఖ, నీకెనయగు
మేటి కవీశ్వరులు గలరె మేడినియుదున్.

ఉ॥ నీ జనకుండు పూర్వమవనీపతి సత్సభలందు ప్రోధిచు
భ్రాజితఁవాఁ బురాణకవి రాజులసామ్యమునంది, నందితా
వ్యాజ నవప్రబంధములు వన్నియ కెక్కగఁజెప్పి యెప్పె శ్రీ
రాజుల రామచంద్రకవి, రాజిత సత్కనకాభిషిక్తుడై.

క॥ ఆ రామచంద్రకవి కం
ఠీరవసుతు డవు వచఃపటిష్ఠ కవిత్వ
శ్రీరంజిత విద్వాదు
ర్వారుండవు) శోభనాద్రివరకవిచంద్రా.

గీ॥ రసములందెల్ల శృంగార రసముమేటి
అని నచింతరు కవివరు లఖిలకృతుల

గాన శృంగార రసముప్రధానమగుచు
బరగునట్లు విచిత్ర ప్రబంధమొందు.

కం॥ విరచిపవలయుఁ బంశిత

నరులెల్లరు శాస్త్రసిద్ధవాక్యఘటనకున్
గురుముదమొదగఁ గవితా
సరణికి నుభయ కవిచంద్ర సంఘముమెచ్చన్.

కం॥ శ్రీవిలసిల్లగ మద్వరి

శావళి తత్కృతికి మొదల నంచన్మృదువా
చావైఖరి ఘటియింపుము
కోవిదు తాననఁ మేలుగూర్చెడిరీతిన్.

న॥ అని యిట్లు సబహుమానంబుగా జూజూనదాంబరాభరణ
పూర్వక కర్పూరతాంజూలంబొసంగిన నేనును నానంద కందళిత
హృదయారవిందుండనగుచు కృతగృహప్రవేశముడనై మంగళ
స్నానాలంకార పూర్వకంబుగా శుభముహూర్తంబున వాద్దేవ
తార్చనంబుసేసి ప్రారబ్ధమాన మాననీయంబగు మత్కృతి కన్యా
మణికి నాయకరత్నంబనొప్ప గుమ్మడిపాపయ్య ప్రభుశిఖామణి
వంశావతారంబభి వర్ణించెద.

చ॥ సకల బుధాళి సేవ్యమయి సొస్తననీయ గుణాద్భుతంబునై
యకలుషమై (సహస్ర) భువనాపరమాకర శోభితుంబునై
(ప్రకటిత విక్రమంబయిన) పంకజనాభుని పాదపద్మజ
నృకృతిచతుర్దశర్ణము తదంత్రీపయోజములట్లుచెల్వగున్.

కం॥ ఆచరణ జాతవర్ణం
బాచారవిశేష భాసియై త్రివిధంబై
వేచెలువొనును సుగుణ
శ్రీచయమున వెలను కమ్మ రెడ్లనుపేరక.

కం॥ ఆవెలమ కులమునను తే
జో విలసితుడభ్యుదయ విశోభిత చక్రం
డావిర్భవించె సూర్యుడు
నా విశ్వాప్తుండు పద్మనాయకుడెలమి.

గీ॥ పద్మనాయకవంశ సంభవులుగాన
నవని వెలములు పద్మనాయకులటంచు
మించి రంచిత శౌర్యప్రపంచమహిమ
విబుధజేగీయమానమై వెలయుచుండ.

గీ॥ పద్మసంఖ్యాతిరిపుల సచ్చదృశౌర్య
ధైర్యగాంభీర్య చాతుర్యధుర్యులగుచు
పరిభవమునొందజేసిన ప్రౌఢి వెలమ
లనని వెలసిరి పద్మనాయకులనంగ.

గీ॥ పద్మసంఖ్యాకథనము సత్పాఠేతులకు
సుకవిగాయక ముఖ్యమాచకులనొంద
జేసినందున వెలములు భౌసురముగ
నవని వెలసిరి పద్మనాయకులనంగ.

శృం. గౌరసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

కం॥ ఆపద్మ నాయకాన్వయ

దీపకుండై గుమ్మడపు విదితవంశమునన్

శ్రీపతిపదాబ్జ భక్తుడు

పాపన్న జనియించె సకల భాగ్యుడగుచున్.

శా॥ ధాత్రీదేవ(పవిత్ర)పాదకమలద్వంద్వార్పనాబుద్ధి యా

ర్తతాణాన్వహదానతోపిత కసింద్రీ ద్విబ్బక్తికాంక్షుండునై

గోత్రేంద్రప్రతిమానధైర్యుడుక్షమాగోత్రుండుభూమిసలిన్

పాత్రస్తుత్యగుణుడు గుమ్మడపు పాపన్నప్రభుడొప్పుగున్.

సీ॥ ద్విజరాజ భావంబు నిజముగా నొనరించి

దోషాకృత్వంబు నొలగజేయు

ఈశశేఖర ధర్మమేపారగించియు

మిత్రోదయగ్గాని మేకొనండు

సాధువందిత కళాసాహిత్యము భజించి

గురుసాపరాధత దొరయనీమ

విష్ణుపదాసక్తి వెలయుపజ్ఞానియు

నెఱి నిశాటత్త్వంబు దొరలనీమ

సీ॥ వినుతమగు గుమ్మడపు పంశమనుపయోధి

జననమొందిన పాపన్న జననరుండు

చిత్రముగఁ జంద్రధర్మా వశిష్టశిష్య

సరణికోప్పియు భూపాల చింతకయ్యె.

మ॥ భవశౌర్యోన్నతుడైన గుమ్మడపు పాపన్న పంభుండాజింగుఁ
పవిత్రుల్యాసిధరించి శాత్రువులఁ దుంపంబూన, వారత్తఱి
గప్రలోహోయనుచున్ వచించుగతివిభ్యాతిన్ హరిస్తాత్రమా
హవభీతిన్ భజియుపడత్తురము లాహానిల్యైఁజిత్రంబుగన్.

చ॥ ఘనతర శౌర్యశాలియనగా ధరణీపతి చెన్నుమీరె పా
వననవకీర్తి హరుండయి భవ్యగుణోన్నతుడై సమస్త భూ
జనములు తన్ను సంతతముసన్నుతిఁజేయఁగ నీతిశాస్త్ర బో
ధనమహానీయ ధర్మమున ధారుణియేలుచు భాగ్యవంతుడై.

గీ॥ పృజలు జేజేయటంచు సంపదలఁబొదల
ధర్మమార్గంబుఁదప్పక తానువారి
వలన భనమార్జనముజేసి వనతటాక
దేవతాలయసంసావిధిద్విజాతి
పరిణయంబులుజేసె బాపన్న మిగుల.

సీ॥ భవ్యసుధర్మాధి పత్యంబు గొనుటచే
నీభోగమహానీయుఁ డిందుగ్రి(డనుచు)
లలిసర్వమంగళాలయశాలి గావున
నీభాగ్యసంపన్ను డీశు(డనుచు)
చక్రిసారప వి(కసనధా)ముఁడౌటచే
నీలోక బాంధవుండినుఁడౌయనుచు
(నిర్వక్రివిక్రిమధూర్వహుండుటచే
(నీ చక్రివర్తిలక్ష్మీశు(డనుచు)

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణ చంద్రోదయము.

శ్రీ॥ విబుధ కవిరాజ శాత్రువవిరతియెంచ
గుణసముద్భుండు మారుట్ల గోత్రమహితుఁ
డవని పతులకు మేటియై యవనిజెలగె
పుణ్య చరితుండు పాపన్న భూధవుండు.

శ్రీ॥ పుండరీకాక్షునకు, రమాభూము లట్ల
గుమ్మడపు పాపన ప్రభు కుంజరునకు
భార్యలిరువురుగలరు సంపన్న శీలు
రైన చెన్నమ్మ వెంగమ్మయ నెడువారు.

శ్రీ॥ దేవబుధగురుజన భూమిదేవతలకు
పూజలొనరింపుచును బహుపుణ్యలగుచు
మగనికిఁబ్రിയంబు సేయుచు మహిమవెలసి
రవనిఁ జెన్నమ్మ వెంగమ్మ లనెడు సతులు.

వ॥ పురంధ్రీమణియగు మల్లమ్మయు వితరణ రణపాండిత్య
న నాధుండగు జగన్నాధుండును బక్తియుక్తయగు తిరుమ
లమ్మయును

క॥ సన్నత సద్గుణుడౌ పా
పన్న ధరాధీశుడగ్ర భార్యమణిమహా
చెన్నమ్మయందు సంతా
నోన్నతిఁగనియొప్పెబుధమహోదయుడగుచున్.

ప్రేమరసనిన

ప్రథమాశ్వాసము.

క॥ ఆసేతు హిమాచల మ

ధ్యాసీనావని ధరావరాగ్రిణియగుచున్

భాసిల్లె జగన్నాథుడు

వాసవసను భోగభాగ్యవంతుడగుచున్.

సీ॥ అర్కమండల సమానాతితేజుండయి

యగ్గమండల సమానాతికీర్తి

చంద్రాచల విలసత్సరధైర్యుండయి

చంద్రాచల విలసత్సరకుండు

మాధవసంకాశ మహితవిశాఖిణుడై

మాధవసంకాశ మహితదయుడు

పవమాననందన పటుభక్తి శాలియై

పవమాన నందన పటుబలుండు

గీ॥ వాక్పతి సమాన నీతి సర్వంకముడు

వాక్పతిసమాన శేముషీవంతుడౌర

గుమ్మడపు పాపనప్రభు కూర్మితనయుఁ

డైన జగ్గన యొప్పెనిత్యంబు ధరణి.

ఉ॥ రంజితే ధాత్రి గుమ్మడపు రమ్యకులీనుడు జగ్గనాఖ్యుడౌ

కంజభవాంగనాహలిమృగాంకవృషాంక వృషాహినాయకా

రంజితతారహార మృగరాజ హిమాచలకీర్తి నుల్లికా

పుంజ ఘుమంఘుమంఘుమిత భూరి హరితైరుణికచాళియై.

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణ చంద్రోపయము.

సీ॥ కంబుతో పుండరీకంబుతో వృథుతార
 కంబుతో నవమాకి కంబుతోడ
 భవునితో పురుషూతభవునితో రేణుకా
 భవునితో నగ్నిసంభవునితోడ
 కంతుతో రోహిణీకాంతుతో సంభోజ
 కాంతుతోఁ జంచద్వసంతుతోడ
 గురునితో దైతేయగురునితో గీర్వభూ
 వరునితో గూఢపాద్వరునితోడ

గీ॥ కీర్తి బాహుపరాక్రమమూర్తి రామ
 ణీయక మనీషలొగి చెల్మినెఱపుచుండ
 మహి మహావీరుడైయొప్పు మహిమమీఱ
 గుమ్మడపు జగ్గన ప్రభునుంజరుండు.

చం॥ సమరకిరీటి యీతఁడన జగ్గనృపాలుఁడు నచ్యుతామృతై
 విమత గురు ప్రవీరులను వీఁకనుదాఁకగభీష్మడంచ ప
 భ్రమనువికర్ణశల్యముఖ బాంధవనైంధవయుక్తి శాత్రువుల్
 మముదయజూడుతాతయన మైత్రివిహీనులఘోచు సర్వైవన్

చం॥ సమర ధరిత్రి గుమ్మడపు జగ్గనృపాలుని ఖడ్గధారచే
 విమతులు దెల్లి విష్ణుపద వీధినిదాటి యనంతరత్నభే
 దము నొనరించిమించి హరిభామముఁజేరియు వారుణీమనో
 రమముఖపాన సౌఖ్యముల రంజిలుచుఁదురుచిత్రమొంచినన్.

సీ॥ మెచ్చడెవ్వరినైన మెచ్చెనా యల సదా
 శివురీతి నిష్టార్థసిద్ధులొసంగు
 అడఁడెంతటికైన నాడెనా యల హరి
 శృంగుభంగిని సత్యసంఘటగును
 వ్రాయఁడెంతటికైన వ్రాసెనా యాదిమ
 బ్రహ్మచాక్షునయదార్థంబెవ్రాయు
 చూడఁడెంతటికైన చూచెనా కమలాక్షు
 వలెదనయంతటివానిఁజేయు

గీ॥ భళిరె యీతనితో సాటిగలరెశత్రు
 వీరవేశ్యాభుజంగుండు వెలసెననుచు
 నవని సరసులు వినుతింప నలరుచుండు
 గుమ్మడపు జగ్గన ప్రభుకుంజరుండు.

చం॥ జననుతుడైన గుమ్మడపు జగ్గనృపాలుండు రాజశేఖరు
 డనఁదగి పూర్ణపౌరుషమునందెను లోకపతిత్వమూనియున్
 ఘనతరసాభిజాత్యమును గాంచెను సత్పురుషోత్తమత్వముం
 గని, సతతంబు బుణ్యజనకారుణి కత్వముఁబూనుఁజిత్రమే.

శా॥ సారోదారుండు ధైర్యశాలి మృదువాచావైఖరీదత్తుండం
 భోరాశిప్రతిమానసతక్ష్మపుండు సంభోజాక్షసద్భక్తుండన్
 ఫీరోదాత్తవతంసుఁడీతఁడనధాత్రిన్ సభ్యులొహోయనం
 గా రాజిలెను మేటి గుమ్మడపు జగ్గన్న ప్రభుండుర్వరన్.

१॥ బంధుదాయాద మిత్రసౌభాగ్యవృద్ధి
కాగకుండయి యాచకకల్పకమయి
కామినీ దృక్పక్షకోర రాకామృగాంకుఁ
డయి ధరిత్రీని జగ్గన్న యలరుచుండె.

కం॥ నిరతము దేవబ్రాహ్మణ
గురుబుధకవివంద్యముఖ్యకోటుల ధనధా
న్యనుచిర కనకాంబరముల
నరయుచు రక్షించు జగ్గనాహ్వయుఁ డెలమిన్.

కం॥ ఆజగపతి పతిరత్నం
బౌ జగ్గన్నకు ప్రియాంగ నాగ్గణి సుగుణ
భ్రాజిత కిచ్చమ్మయనన్
రాజీలు కతిభక్తి యుక్తి రమణీమణియై.

గీ॥ మహితఁడైనట్టి జగ్గన్నమాన్యరీతి
ననఘ యైనట్టి కిచ్చమ్మ యందపత్య
ఫలము జెందెను మువ్వర నలఘుమతుల
సుగుణ సౌభాగ్య ధారేయ శుభచరితుల.
ప॥ వారెవ్వరనిన

గీ॥ సుగుణ ఖనియైన పాపమ్మ శుభచరితయు
భవ్య సత్కీర్తియైన పాపయ్యనృపుఁడు
ననఘ సౌందర్య విజితస్మరామృతాంశుఁ
డైన వెంకటరాయభూజాని మాళి.

క॥ ఆపాపయ్యో ప్రభుఁడు ధ
రాపతితిలకుఁడు భూరిరణవితరణ సా
తాపిత తోషితవైర్యవ
నీప వనీపకుఁడు వానినేర్తురె పొగడన్.

సీ॥ ఆది భిక్షుత్వ భూతాధిపత్యంబుల
నంది దిగంబరుడైన శివుఁడు
సత్సభావారణాద్విజత్వముల్ గని ఖగ
భానమొందిన పద్మ బాంధవుండు
చక్కారీయై మిత్ర సంఘతి నోర్వక
దోషాకిరుండైన తోయజారి
జాతిహైన్యవలాశ సామనస్యములొంది
మధుపసంతోషియా మాధవుండు

గీ॥ ఆద్యలోకేశ సాక్ష్యమృతాంశవిహీ
రాజ సచ్చక్రిసఖ దోషరహిత సుకవి
విబుధగణయుత పాపయ్య విశ్వ విభాని
భాగ్యతేజస్వితాకాంతి పరమదాన
కలన శివహరి శశిచైత్రు లలరజోడె.

ఉ॥ చిత్రము గుమ్మడంపు కులశేఖర పాపయశోర్యధుర్య సీ
శాత్రువకోటి తాము పురసంతతులన్ విడిపోయియున్ వడిన్
మిత్రవిభేదనం బపరిమేయ ఖగాశ్పతిఁడేసి స్వస్థలి
గోత్రదునాజ్ఞ నివ్యసతి గూహన కేళులఁ దేలియుండుటల్.

మ॥ పృక్వతి ప్రత్యయరీతి వృద్ధిగుణ పుంభావక్రియాకారక
ప్రకటప్తాన విధానధోరణి, విసర్గస్థాన లాభాభి దా
యక సూత్రంబులు సిద్ధివిగ్రహములుద్యద్వృత్తియుంగల్గిభ
వ్యక్తి భాభూషుడుశబ్దశాస్త్రముగతిన్ పాపయ్యయై పైన్ ధరన్

సీ॥ అంగసౌష్ఠవమున హరిసూనుడనవచ్చు
నతిధనుఃపాండితి నట్టివాడు
అతిదాన ధుర్యత హరిసూనుడనవచ్చు
నతిధర్మ నిర్ణీతి నట్టివాడు
నతిభుజాబలశక్తి హరిసూనుడనవచ్చు
హరిపదాంబుజభక్తి నట్టివాడు
నతిదయాసంపత్తి హరిసూనుడనవచ్చు
నతిబుద్ధివిశదత నట్టివాడు

గీ॥ నృపతిమాతృంజ విరుణమన్నియ విభాళ
మన్నెహంవీర కుమతిదుర్భుత్త శత్రు
మన్నెవేశ్యాభుజంగుడై మహిని వెలయు
గుమ్మడపు పాపయప్రభు కూజరుండు.

మ॥ కరపద్మంబులు మత్స్యవత్సముల భాగ్యూబున్ గనన్ మోముచ
మ్మిరహింగుంతల లక్ష్మీనైకుకొన వాగ్విత్తంబు గొడవైన
న్నరుచిన్ గెల్వగ, ధర్మవర్తనము కల్లాటస్థితి గూర్చ ని
స్థిరఃకౌపయ్య యనేక దేశములకుం చిత్తంబుగా రాజగున్.

సీ॥ ఈతఁడేనా రిపుక్షౌతలాధీశ జీ
 మూత జంఝావాత హేతికరుఁడు
 ఈతఁడేనా దిశాయాత విద్వద్వాత్
 గీతవస్తు ప్రదానాతిచరణుఁ
 డీతఁడేనా కమ్రకాతరాక్షి దృగ
 భ్రాత నూతన రవిద్యోతనుండు
 ఈతఁడేనా తోయ జాతలోచననాభి
 జాతవంశ పదాంబుజాతభక్తుఁ

సీ॥ డీశఁడేనా సునీతి మాగ్ధేప్తబుద్ధి
 ఈతఁడేనా విశుద్ధ సవిద్ధ కీర్తి
 ఈతఁడేనా జగన్నాథ భూతలేందురీ
 నందనుండైన పాపయ నరవరుండు.

సీ॥ ఉగ్రసేనాపాలి తోశ్వీతలుండయి
 బలభద్రసాహాయ్య పటిమఁబెంపు
 దనరి, ప్రద్యుమ్నాది దాయాదులనుగూడి
 యునిరుద్ధ బాణ జయంబునొంది
 ప్రీతి కుచేలదారిద్య్రసంహర్తయై
 యక్రూర మహిత సఖ్యంబు నెఱపి
 పారి మధురాభిఖ్య పురభూషణంబునై
 పురరక్షణక్రియూపరతఁజెంది

గీ॥ విదిత విశ్వాస కృతియెల్ల కురురుపరచి
సతత వసుదేవ సమ్మదాచరణుడగుచు
కృష్ణకరుణను గోపాల కృష్ణరీతి
ధరణి నొప్పారె పాపయ్య ధరణిధవుడు.

గీ॥ బడుగు బాపల బుడుశల. పడుగులెన్ని
యేని సేయించు దగునిది, యింకనొకటి
నడుగులకుజాల పెండ్లిండ్లు పుడమి నొసర
సేయుట తలంచిచూచిన చిత్రమయ్యె.

సీ॥ ఉత్పన్న దేవాల యోత్సవంబులు భిన్న
పద్మాకరసమూహ బంధనంబు

• దారిద్ర్య విప్రభూదాన గోదాన క
న్యాయదానవర్షాశన ప్రధాన
నిర్మాణపాలన నిరతాన్నదాన య
ధార్థ వాచావక్తృతావిలాస
మతిధర్మశీల దాయాదిబాంధవ మిత్ర
వర్ణసౌభాగ్య నిర్వక్రిబుద్ధి

గీ॥ గలిగి, రాజన్యమాన్య నిష్కంఠ కాగ్ర్య
రాజ్యసామ్రాజ్యపూజ్యత్వ తమ్యుడగుచు
ధరణినొప్పెను పాపయ్య ధరణి ధవుడు
(అహహ! భూలోక దేవేంద్రుడని నుతింప.)

కం॥ ఆ పాపయ్య సహోదరుఁ

డై పొలుపువహించినట్టి, యనఘుని సుగూ

శ్రీహతి వెంకటరాయుని

నా షడ్మోక్షపునకైన నలవియెబొగడన్.

చం॥ జనులకభీష్ట మిచ్చు ననిశంబునుకానుకలిచ్చి నేర్పునన్

తను ప్రజలెల్ల గొల్వగను దానమహోత్సవశాలియయ్యభూ

రినవ ధరామరాకలన రెండవవెంకటరాయుఁడోయనన్

వినుతికి నెక్కె గుమ్మడపు వెంకటరాయుఁడుదేవమాన్యుఁడై

చం॥ విలసిత సుందరాంగుడతి విశ్రుతకీర్తి విభూషణుండు దో

ర్లలిత పరాక్రమోజ్వలుఁడు రాజితదాన కళావిభారదుం

డలఘువచో విలాసమహాదద్భుతనైపుణసన్నతార్యుఁడున్-

వెలసె ధరిత్రి గుమ్మడపు వెంకటరాయుఁడు భాగ్యవంతుడై.

కం॥ ఆవేంకటరాయుఁడు హృద

యావిరూఢిత ప్రమోద మతిశయమొందన్

గావింపగఁబాపయ్య ధ

రావరుఁ డానందమొంది రంజిల్లు ధరన్.

కం॥ రాజన్యవలంసుండన

రాజిలు పాపయ్య భార్య రమణీ రత్న

బీ జగతిన్పొప్పు సుగూ

భాజిత యచ్చమ్మకాంత భూవిలసితయై.

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

సీ॥ పరమ పాతివ్రత్య భవ్యగుణంబున
 నల యరుధతి సాటి యనంగవచ్చుఁ
 కతిభాగ్య సుధాన బాధురయుక్తిచే
 నంభోధికన్య జోడనంగవచ్చుఁ
 ప్రియసర్వమంగళాభిఖ్యాభిదానత
 నదీంద్ర తనయ యూడనంగవచ్చుఁ
 సౌందర్యధుర్యతా సాహిత్య సంపత్తి
 నంగజాంగన యుద్ది యనంగవచ్చుఁ

గీ॥ అనుచు జగతిఁబురంధ్రులు వినుతినేయఁ
 జెలఁగు నచ్చమ్మ యనుప్రేయ సీలలామఁ
 గలిసి పాపయ్య యానందకలననలరి
 సుగుణ సంతానశాలియై సొంపుఁగాంచు
 శా॥ శ్రీపత్యన్వహ సత్కృపా విలసన శ్రీవర్ధితానేకరా
 జ్యపారద్విరదాశ్వ వీర భట దీవ్యత్పుత్ర పాతాక్షవా
 చాపాండిత్యచిరాయురుజ్వలయశఃసంపత్తిఁ బాపయ్య స
 ద్వాప్యపారోర్నతివృద్ధిఁబొందుధరలోనాచ ద్రతారార్కమున్

—ప ప్త్యం త ము లు—

కం॥ ఏతాదృశగుణ సుమణిస
 మేతునకున్ బాహుబల (సమృద్ధ నిరోధా)
 యాత(ద్విజ్ఞప్రపతితా)
 కాతరతారహిత శాతకాక్షేయునకున్.

కం॥ చండభుజాదండ లస

త్కాండసన(కాండకాండద వినిర్యత్ స)

త్కాండాళి కాండ (మండల

దండిత దిపుకాండగర్వ దవదహనునకున్.)

కం॥ వితరణరణ పోషిత శో

షితసువసే పావసే సింహునకు యశో

వితతలసన్మోక్షక భూ

షితదిక్కాంతా లలామ నీమంతునకున్.

కం॥ ధాటి డాక్ష్ కన్నిజ

ఘోటిఖుర్గుపుటనిశాతకోటి బహుధా

పాటిత భూమిపరాగో

చాటిత విద్విద్మహీశ సముదాయునకున్.

కం॥ నిరతాన్నదాన కలనా

పరతాతంత్య మానభాసురకీర్తి

స్ఫురణునకుఁ బ్రజాక్షేమం

కరునకుఁబాపయ్యరాజ కందర్పునకున్.

ప॥ అంకితుంబుగా నాయొనర్పంబూనిన శృంగారసుధాసముద్ర
పూర్ణచంద్రోదయంబను మహాప్రబంధమునకుఁ గథాకృమం
బెట్టిదనిన.

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

కథా ప్రారంభము.

కం॥ శ్రీరమణీమణి సుకటా

తూరూఢ బుధేంద్రనుత మహారాజ్య రమో
దార (యశఃస్ఫురిత, కకు
స్పారా గుమ్మడంపు పాపయ్యనృపా.

గీ॥ వెలయుఁ గనకనగోత్త రోర్వితలమునను
రమ్య పాంచాల దేశాంతరమున మిత్ర
పాలితంబగు లక్ష్మీ నివాసపురము
భువన భక్తాళి సేవితాంభోజమనగ.

చం॥ లలనలు చంద్రశాలల విలాసపుఁ గూటమిగొండ్లిపల్లఁ గ
ల్వల చెలిదాయ, నీవు సరివత్తువు మాముఖలక్ష్మీకంచు లో
కులు గణుతింతురింతయన గూడునె యోడితివంచుఁగాటుకన్
నిలిపిరి ముద్ర; దాన శశి నీలిమనోందెను వేరగల్గునే.

చం॥ పురినవవజ్రసాధముల ముగ్ధులు రాత్రిలఁగేళిసల్పి బం
ధరతి విభిన్నహారములఁ దాముపయిటలఁ జక్కజేయగాఁ
దొరగిన మాక్తి కంబులని దోయిటనెత్త గఁజూతు రుజ్వల్
పరిమణి బిఁబితాక్షముల (ప్రౌఢసఖులతముజూచి నవ్వగన్.)

చం॥ కలికిమిటూరి కత్తెలు జగనెలరాలను దాపినట్టి మే
డలఁబువువింటి రాజు జగదంబులఁజేసి యలాతనొంది ప

చ్చలచెలుపుల్ హొయల్ గులుకుఛాయలగుమ్మరువేళబూరినా
దలపున డిగ్గుచందురు నెదన్ గల లేడిని మెత్తురెంతయున్.

గీ॥ ఇంద్రానీలసౌధ సాంద్రకాంతిన్చట
ఘనఘనాఘనంబు ననుకరింప
నటచరించు కాంచనాంగులు మెఱపులై
మెఱయ హంస లచట మెలంగనోడు.

ఉ॥ చొక్కపుమేడలన్ మణుల శోభలు గుంపులుగప్పుకొన్నచో
చేక్కని మింటనుండు రవిచందము జూడగనొప్పె నప్పరిన్
చిక్కని (కేతువాయపులచే దెగి ద్యోధుని) రక్తపద్మమీ
దిక్కున (కేగుదెచెననిదేవతలెల్లరు సంభ్రమింపగన్.)

గీ॥ శ్రీధర వృషాధి నసుదేవ శోభితంబు
విబుధగణ సర్వమంగళా వేష్టితంబు
రజత కమ్రప్రభాసార రమ్యమైన
పురము కైలాస మననొప్పెబొలుపుమిగిలి.

చం॥ సురచిర చంద్రకాంత మణిశోభిత దిక్తటసౌధవీధి కా
గురుశిఖరాగ్ర భాగపరి గుంభిత భాసురపద్మరాగ సూ
దరరుచిజాల దంధరవి దర్శన పుల్ల సురసృవంతిని
వర కనకాబ్జలుభ్యదలివారము తత్పురమెన్న శక్యమే.

గీ॥ తనకువలయాప్తి విష్ణుపదప్రసక్తిఁ
(దలచిరాజైన ద్విజరాజు దాటబోయి)

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

సరణిగాదని యచ్చుతాశు సరణి మేర
మీఱకటనిల్పె బోలిపాకారకేళి.

చం॥ పురిపరిభాజలబులు ప్రభూతతటద్వయ పద్మరాగ నుం
దరరుచిజాల సంగతులఁ దద్దయు రక్తిమఁ జెంది యంత భా
సురభుజగేంద్ర మస్తపరిశోభిత మాక్తిక సంచయప్రభా
వరణము జూని పాడురతఁ బాటిలె నెప్పటి యట్ల వింతగన్

కం॥ సుమనస్సంతానాగమ
కమనీయంబగుచు సౌధగంధర్వగురు
ప్రమద బల శాత్రవాంతక
మమరావతి యనఁగ నొప్పు నప్పురి మిగులన్.

మ॥ శ్రుతి సుపన్నుఁడుగాక నిత్యముచరించున్ వక్రవృత్తిన్ భుజం
గతతి శ్రేష్ఠుఁడనంతఁ డెంతయనినక్కా ణితురప్పట్టణ
స్థివిపుల్ విధి నాభిజాతుఁడనిఁబుద్ధి మెచ్చరెల్లప్పుడన్
శ్రుతిసుపత్తి లసత్ప్రవృత్తి బుధులైశుభత్సమారంభులై

చం॥ శరము సురారి సూతుఁడల సారసజాతుఁడుతూణ మబ్ధి వి
ల్ధుఁడేధరేంద్రమన్నిటను లావరియముఁబురత్రయంబుఁదా
నరుమగగెల్చిదానఁదిపురాంతకుఁడన్న సమాఖ్యనొందియున్
నరునకు నోడెనంచు నొకనాటికి రాజులుమెన్న రా శివున్.

చం॥ అరయఁగ రాజరాజని ధనాధిపు డంచు సఖుండటంచునా
వారుఁడు సమాశ్రయింపఁగ దిగుబరుఁజేసెనటంచుఁగిన్నరే

కృతుని తృణీకరించి పురివైశ్యశిఖామణు లాత్మమిత్తులు
 మృతర భాగ్య భాక్త్యమునదొట్టిల నొప్పున రొప్పుమీఱుచున్
 ఆ! వె! ముఖ్యసేన తమకు ముఖ్యమోనని విధి
 చరణభవులు విప్ర! చరణసేన
 సేయ వారి వినుతిసేయ నేర్చెయ్యది
 భవునకైన నబ్జ భవునకైన.

మ|| కరముల్ సాచి ఘనాఘనస్థ నవముక్తారత్నరత్నంబు లా
 దరమొప్పు నిజమాక్తికాగ్ర్యచరితానప్రదానంబు తా
 రు నడంజేసి గ్రహించురీతిని కరాగ్రోదంబు పైజల్లుచు
 బురిదుతావళముల్ దనర్చు విచరదూర్భరిభ్రమంబూనుచున్.

కం! పుత్ర(నేచితవర్జిత జా
 రితముఖగతులన్) నితాంత కృతివిస్మయతన్
 గతపక్ష పక్షివరులన
 సతివేగముగల్గి పురిని హయములు మెలంగున్

ఉ! కేతనవాత ధూత దినకృద్విధవేగములై రథాగశం
 ఖాతత శాఙ్గశోభిత గదాసి నిరంతర కాంచనాంబర
 శీతలిచే మురారి క్రియఁజెన్నువహించినయట్టి స్యందన
 వాగ్రీతము లస్పరిన్ మిగుల రమ్యములై కనుపట్టునెప్పుడున్.

చం! ఒకతరి నరపౌరుషము నొందిన వాని జయించినంతనే
 పృథ్వి పరాక్రమాబుగల బంట నటంచతిగర్వియైన వా

ని కత యదెంత గొప్పని తృణీకృతపాండవ మధ్యముల్ సమి
(తృణకల కళాపావీణభట సంతతు లొప్పుకురప్పురంబునన్.)

సీ॥ కరుచుర కస్తూరి కా మలయజగంధ

(పన్నీర మాదందు) వన్నెమీఱ

హెచ్చైన యచ్చంపు పచ్చలన్ (దనరు తో

రణములు చిల్కల రంగులీన)

జాభువా బంగారు జగ్గులీనెడు (మంచి)

యనఁటులువాక్కిళ్ల నంద మొద

ధళధళలొల్కు నిద్దాయాణిముత్యంపు

ముగ్గులు కలకల ముద్దుగూర్ప

గీ॥ మేలీసీలాల మేడల చాలుకాంతి

చదల మచ్చను భ్రాంతిని కుదురువఱుప

నలరు నయ్యారెయని చూపరులునుతింప

జగతి లక్ష్మీనివాసాఖ్యనగర మొప్పు

సీ॥ బంగారు గుబ్బలు పగడంపు ద్వారబం

ధంబులు పచ్చల దండిగడప

లొప్పైన వజ్రాల గొప్ప డాకట్టులు

ఘనమైన పద్మరాగమ లనెములలు

ముద్దులు గుల్కెడు నిద్దంపు కౌపుల

తలుపులు నీలాపుస్తంభములును

చొక్కంపు ముత్యాల చూరులు పుష్కరా
గములపట్టెలు కలకలనుసాంపుఁ

గీ॥ బెంచు నైడూర్యమణుల తీ వంచముద్దు
టరుగులును కుందనపుజొక్కమైన చెక్క
(డంపుబనుల విడంబించి డంబమీఱు
నప్పురము హెచ్చు వినుతింప నలవిరుగునె.)

సీ॥ కనుక్రిష్టచును గిరుక్కున మల్లి చూచిన
వేదాంతియైనను వివశుడగును
ఘమ్మనుపయ్యంట గాలి సోకిన పూని
యైనను మాయురే యనుచునిలచుఁ
తొల గినవైట గుబ్బలజాళువా ధగ
ధగ దీప్తి మరునైన బెగడుపఱచు
వగగుల్కఁదియ్యని సొగసుమాటాడినఁ
గనక గర్భుడైన వెనుకకేగు

గీ॥ నిలచు మెఱపులాయని చూడరులు నచిప
సమణిగణహేమ (ఘల్లులాచరణ చరణ
మంజు మంజీర లాత్మ సంభవనిశాత
సాయకము(లట్టులలరు వేశ్యా గణంబు)

సీ॥ ఆరికుచంబుల నంటసిమ్ము వెలంత)?
కొనగోటిపైమించు కొనకు జాణ

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

చూడుమా నీదండ జోడుగావలెఁగొమ్మ
పలుకొమ్మదొరకినఁ బట్టు దిట్ట
కెప్పైన పెదవిరి (దింపు బేరంబెంత? పలు)
మోపు(కొనుటకు) నెలవుగలదె
కలువనే గోరెద విలువజెప్పుము రామ
యొక్కటియైన నా కోరుపెచట

సీ॥ ననుచు నీరీతి వగగుల్కు నలగి నవ్వు
దొలుకగులుకుచు విటకాండ్రితోడ ముద్దు
లొలుకఁ బలుకులఁ బలుకుచు నలవుమీఱఁ
బువ్వులమ్మును రివ్వీటఁ బూవుబొండ్లు.

క॥ ఆరాజధాని కధిపతి
ఘోరాసి మృగేంద్రదళిత కుటిలారాతి
క్షౌరమణ మత్తకుంజర
వారుడు మదనాభిరామ వసుధేశుఁడనన్.

సీ॥ తన చంద్రహాసాగ్రిదంభోలికిని పర
క్షౌభృధావళి విపక్షత వహింపఁ
తనకీర్తి పూర్ణచంద్ర ప్రభావళి కాపు
రాజ జీవజీవ రాశీమలర
తన నిరంతరదాన ధారామృతమునకు
నొగి బుధేక్రమలు తృప్తు లగుచు మెచ్చ

తన పద్మణీ గరుత్మాన్భంత్రీ దేవత
కీతులు డుండుభ రీతిబూనఁ

గీ॥ బటగుఁదారుణ్య లావణ్య భాగ్య భోగ్య
భాసమానా సమాన రంభామనోహ
రాంగ మదనాభిరామ సానంగశాస్త్ర
ధీమహిత హేళి మదనాభిరామమాళి.

ఉ. ఆమదనాభిరాముని మహాద్భుత వికృతమున్ ప్రతాపమున్
తాము సహింపలేమనుచుఁ దద్దయుభీతిలి యకార్యవహ్నియు
ద్యోమణియు బ్రసిద్ధగతి దోచగ బాడబ భావమిత్రతా
స్తేమలఁజెందిరింక జగతిన్ గల వే యుపమింప వస్తువుల్.

గీ॥ దానసౌందర్యమల మహాదారుఁడైన
ఘనుఁడు మదనాభిరాముండు గాంచినంత
జారు సుకవుల కష్టఁబు, శత్రుశస్త్ర
మంగినల నీవులును చిత్ర మగును పొగడ.

కం॥ మదనాబి రాముఁడమ్మల
పొత్తి వాడి శరంబుఁ దీమఁబూనిన విటా
గుదిరిచిన నిండ లాగినఁ
గదలదు మృగిఁగూడి మృగము కాముఁడటాచుకొ.

గీ॥ రసవిచిత్రంబు మదనాభి రామ నృప ఘ
న ప్రతాపాగ్ని భూభృదాన్నత్యకటక

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

ములఁ జరించిన శత్రురాజులగృహంబు
లంబు జనియించుఁ దృణసమూహంబుపెలుచు.

కం॥ ఆరాజచందునకు భా
ర్యారత్నము కల్పవల్లి యన సౌందర్య
శీరత్నాకర వేలా
ధోరణి రాజ్యలై గామధుక్వస్తుతయై

గీ॥ వాంఛలలరింప నాకల్పవల్లియైన
కల్పవల్లిని గలసి సంకల్పితేష్ట
గామతంత్రము మదనాభిరామ నృపతి
నెఱిపి కనియెను నొక్కకన్నియనువేడ్క.

గీ॥ పుణ్యదీపమున యామినీపూర్ణ తిలక
యనెను నామాంబు నితరుల యమకునిడిరి
అంతబాలిక నిత్యంబు వింతకాంతిఁ
(గా)లుచున్)మించె జంతుని కళయనంగ.

కం॥ విన్నగ నిగ్గులుమించిన
కన్నియకున్ శైశవంబు కడచనియెను మే
త్వన్వైలలుగప్ప రాత్రి
బన్నిన చీకటి నొలంగుపగిదిదోపన్.

చ॥ కలువలమించెగన్నుగవ కంఠముశంఖ జయంబుగాంచె;చ
న్నులా లికు చంబులందఱి మేముద్దులవెరామదలించెదమ్మిబా

క్కిలిభ్రమ నిగ్గుగాదనియెఁ గేల్లిగిపల్లవ పంజీజగ్గుదా
తలమనియెన్ రథచ్చదముదాటెను కౌపులబోటికి పట్టి

ఆ! వె! చెలియముద్దు ముఖము కళ రిక్కరాయని
వే జయింపఁబూనవేమకొనఁగ
వచ్చి పదములందువ్రాలె నో చుక్కల
నంగఁదసరె చరణ నఖచయంబు.

గీ! సమణికాంచన ఘట్టులాచరణహంస
కాబ్బమణిమృగి (యగు. చెలి యంఘ్రియుగళి
కలకలనుబల్కు సంచలఁగలసి మెలఁగు
గత్త పద్మద్వయంబన రమ్యమయ్యె.

గీ! రమణియను రాజ్యమునవలరాజుజేరి
నంతటను హంసకములను హంసభృత్యు
లచట నిల్పిన కనకకాహళములనఁగ
జగ్గుగులునుచుఁ జెలిముద్దు జంఘలమరె.

గీ! ధళధళనిజాలువా నిగ్గుదొళుకు చెలియ
తొడలు చెలువొందె మదనుని తోట నడుమఁ
కప్పురపు పామలను సుధ తెప్పదేల
కట్టఁబెరిగిన బాగారు కదళులనఁగ.

గీ! రత్నకాంచన కాంచివిరాజితముగు
వెలఁదిచొక్కపుఁగటి పువ్వు వింటిదొరకు

హోమమయధాళ ధళ రత్నధామ శాల
లాలితంబగు స్థలదుర్గలక్ష్మీగూర్చె.

సీ॥ కొత్తగావచ్చి విషమాంబకుండను రాజు
చెలియయను పట్టణముఁ బ్రవేశించునపుడు
కానవచ్చిన నేమేమి యానోయనుచుఁ
దెరలెనోయన మధ్యంబదృశ్యమయ్యె.

కం॥ చెలి యావనవనమధ్య
స్థలమునఁబూవింటిరాజు జలకేళులకై
జలజభవుండొనరించిన
కొలనన సతి నాభి ముద్దు గులుకుచు నొప్పెన్.

కం॥ బలసిన గుబ్బలనలడిన
గళితపుఁ గస్తూరి చన్నుఁ గవ యొరసిన మి
క్కిలి చాలుగఁ గాల్గెనో యన
కలికి చొకాటంపు టారుకాంతంబయ్యెన్.

ఉ॥ పొక్కిలిబోదెయందు పరిపూర్ణముగానుధయుండునంచుఁదా
చొక్కపురోమ రాజియను సూత్రముచేతనుచేడినింపఁ బెం
పెక్కిన మేలిపిండియల హెచ్చుగనుం చెనోయావనంబుసన్
విక్కిలిదోచులక్ష్మీయన మేలగు చన్దపయొప్పెఁగాంతకున్

కం॥ గళము త్రినేఖాంకితమై
వెలసెను శంఖుబనంగ విమలాగికి; క

ల్పలతికలన బాహువులు

జ్వలమణిభూషణ విలసన సంపదఁజూనెన్.

గీ॥ నలువ బంగారుతమ్మి మొగ్గలను చెలియ
చన్నగవఁజేసి వికసన సంకేయమున
పూర్ణచంద్రుని మీఁద పెంపుగను నిలిపె
ననఁగఁ దరళాక్షి రమ్యముఖాబ్జమలరె.

గీ॥ తరుణి మృదుమధురారుణాధరముతోడ
సమముసేయంగవచ్చు విద్రుమము సుధయు
బుధుజీవక మొక్కటభాసమాన
తామరసమున నున్నిని దాల్చెనేని.

క॥ చెలికాడగు చంద్రుండా
చెలిచొక్కపువదన లక్ష్మిఁజెందగఁ గలువల్
నిలచెనొ తత్సూరద నన
నలిచికురకు నలరెఁగన్ను లందములగుచున్.

॥ ఈరమణి మణి మణికి నీడు జగత్త్రితయంబు లోపలన్
రారుసుమా మనోజ్ఞ గుణరాజుని రామల నెంచనంచు నా
వారిజ గర్భఁడామెతల వాక్యముచు నాద్యనసాన సీను శ్రీ
కారములుంచెనో యశ్వఁగఁ గామినికర్ణయుగంబుభాసితెన్.

ఉ॥ సారసవత్రి నేత్రయను చారుపురంబును జేరి మన్మథ
త్వరమణుడు కిస్తురిని జాదినకమ్మనితావులీనుమే

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

శ్రీరుకమానుజోడుపొది (దీసియటుంచెనొకోయనంగఁ) జె
న్నారెనుకాంత కన్యోమలు నందపునాసికయద్భుతంబుగన్

గీ॥ మహితకచభారసీరద మండలంబు
వలన గళరాజ శంఖంబు నందువెడలి
చాలుగానిల్చి యున్న ముత్యాలనంగ
కాంతకొప్పారె రదన రేఖాద్వయంబు.

కం॥ నీలపుఁగునుకల దగ దగ
డాలునటుండుండుమను మిటారి కురులు; శై
వాలము సుంతయుడీకొనఁ
జాలదు పోయ్యుత్తమాంగ జములగుకతనన్.

సీ॥ చక్కని నెమ్మొము చంద్రకాంతంబండు
నెఱిగుల్కు కురులింద్ర నీలమణులు
సాంపగు కెమ్మొవిచొక్కమా బల్కెంపు
కరములు పద్మరాగములు నఖర
ములుగొప్ప నిద్దంపు మత్త్యముల్ చక చక
మను దంతములు వజ్రమణులు చరణ
యుగళంబు జోడైన పగడంబు ధళ ధళ
ధళమను మేను కుందనము చెలికి

గీ॥ (అహహ! మజ్జారె! జవ్వనమనెడి) జాళు
వాపసిండిని చెలువు మవ్వంబుమీఱ

బమ్మచేసిన రత్నంపు బొమ్మయనఁగఁ
జూపరులుమెచ్చ నలరె నా సుందరాంగి.

కం॥ నింజారు జవ్వనము మెయి
నిండని మునుపే మృగాక్షి నిత్యము శిక్ష
పొందితి గీత విశేష
ఖండపటిమఁజూని చెలఁగెఁ గడుఁజిత్రముగన్.

మ॥ రమణీ మన్మథ! మన్నఘాహిత (రాప్రారంభ! శంభావిటో
పమసౌందర్యనిదాన!) దాన గుణ శోభా భాసమానాసమా
న మదేభాశ్రిత వాస! వాసవసమాన స్ఫారసద్భోగ భా
గ్యమహానాయక చంద్ర! చంద్రశర ముక్తాక్షిరి భూషోద్వలా.

కం॥ పరమద దంతావళికే
(సరి విక్రమ! తచుజితాంగజా యుగదవి)
స్ఫురదంగ రామణీయక
సరసమధుర వాగ్విలాస చంచత్ స్థానా.

మా॥ నిరతమధుర మూర్తి నిర్మలస్ఫారక్షీర్తి
పరమదపరిహారీ! పాలితా శేషసూరీ!
నిరుపమ సుచరిత్రా! నిత్యసర్వత్ర జైత్రా
సురుచిర గుణజాలా సుందరీబృందహేలా.

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

గద్య. ఇది శ్రీమదగవింద నాభపదారవింద మిళిందాయ మాన
మానస భారద్వాజ పవిత్రగోత్ర చెన్నురు
రామచంద్రకవీంద్రపుత్రాంగ్రగీర్వాణ
భాషాకవితా సుమనోద్రిశోభనాద్రి ప్రణీ
తంబైన శృంగారసుధాసముద్ర
పూర్ణచంద్రోదయంబను
మహా ప్రబంధంబునందు
ప్రథమాశ్వాసము.

మంగళము.

శ్రీ శుభమస్తు

శృంగారసుధాసముద్రపూర్ణచంద్రోదయము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

కం॥ ఓమర పదాబ్జ భక్తి
 శ్రీవిలసిత హృదయ (సమద రిఘశిక్షోద
 త్తా!) వందిత గుణగణ స
 ద్భావాశ్రిత గుమ్మడంపు పాపయ్యనృపా.
 వ॥ అనధరింపుము

కం॥ ఆనంద నిధానం బై
 యానందన చంద్రరేఖ యనువును
 దై నందినమున్ ముదమును
 జూనుచు మదనాభిరామ భూపతి యొప్పెన్.

వ॥ అంత నొక్క నాడఖండవైభవ ఖండితాఖండల విభవపార
 డిత్తుండును, పాండిత్య నైశిత్యదండిత కుండలీశ్వరుండును, ఈశ్వ
 రారవింద జాత బృందారక వందారు బృందవందిత సుందరార

విందనాభ పదారవింద వందనతుదిల మరందబిందు సందోహ
నందదిందిది రాయమాన మానసుండును, అసమాన జైత్రీ
యాత్రా కాలిక రథకరటి ఘటాఘోటక భట నిరాఘట ధాటి
ఘట్టనోద్ధూత ధరాపరాగవిహిత దినకర ప్రపర్థ మాన సంతమస
హరణచణ వజ్రమాక్తిక దేదీప్యమాన శారద రాకాచంద్రా
యిత నిజశ్వేతాత పత్రప్రభా కౌముదీముదిత బాంధవ మిత్ర
జీవంజీవా కుంత కరటి కంత ఘటా ఘణం ఘణం ఘణం ఘణ
శింజానకింకిణీ గణ గణ క్వణన భ్రంహిత నిస్సణ ధణం ధణం
ధణ ఘన ఘనాఘన గర్జిత నిర్జిత సకల దేశాధికరణా ధిక్కరణ
రాజహంసుండును, హంసనందనాధిక దానసకల విద్యత్కవిగాయ
కాది రక్షా దీక్షా దక్ష కరుణాకటాక్ష వీక్షణుండును, ధరణీసురా
క్షీర్వాద వర్ధిత పుత్రపాత్ర పూజ్యప్రాజ్య నామ్రాజ్యండును,
కామినీమణి నయన చకోర చంద్రాయిత సుందరదేహ మదనాభి
రాముండగు మదనాభి రామచంద్రుండు ప్రత్యూషంబున భేరి
మృదంగాది నినదంబుల వందిమాగధ జయ జయ రావంబుల
వీణానినాదంబుల, మేలుకాంచి, శ్రీ మదన గోపాల చరణధ్యాన
పరాయణుండై లేచి, మణిదర్పణాది దర్శనంబుజేసి, గుంపులు గుం
పులుగా సొంపులు నింపుకైపుల పావాలుదొడ్డిగి, కీడామంది
రంబువెడలి, యెడ నెడ జడ యానలు గడగడ గుబ్బులబెడంగునన్.
పడకుకొను లొయ్యారంబులొడ గూర్చకైదొడలొసగ జనుబెంచి
మజ్జన గృహంబున కలకల నవ్వు మొగంపు చిలుకల కొలుకుల

గిల్కులందియల ఘల్లులలు కంకణ రుణం రుణారవంబులు నేకీ
భవింప, రతనాల కుందనపుఁ జెంబుల నఖంపచంబగు పన్నీరంది
మజ్జనంబాచరించి, సాలంకార చతుష్టయుండై వెడలి భద్రదంతా
వళమునెక్కి, ధవళాత పత్రంబు డంబువహించి, సాంపులుగుల్కు
పగడపు స్తంభంబులును, హెచ్చైన మేల్పుచ్చల పచ్చతోరణంబు
లును, మరకతమణి కుట్టిమంబులును నజ్రకీలిత కవాటంబులును,
సీలసీల సోపానంబులును, పద్మగాగఃతర్దికలును, ముక్తామణి వితాన
వితానంబులును; వైడూర్య ధగ ధగాయమాన కనకసాలభంజక
లును, సభౌతరంబవలనుండునోయని భ్రమియుపంజేయు నిలువు
టద్దంపు గోడలును, నిగన్నిగాయ మానంబులై సాంపులు గ్రుమ్మ
రింపఁ బుణ్యజనాధారంబై విబుధసేవితంబగుచు మణిగర్భితంబై
రత్నాకరంబు ననుకరింపుచు సుమనోమనోహరంబై, సుధర్మ
యనంబరగి, యొప్పుకొలుపు కూటంబుజేరి, మణిమయహిరణ్య
సింహాసనంబునఁ గూర్చుండి, ఫల ఫలమను ప్రేరిణి జారులు, పుష్ప
మ వెన్నెలలుగాయ నింద్రసీలశృంగ సంగత కురంగధర పూర్ణ
బింబంబుదయరక్తిమ రక్తంబైన తెలుగున సొంపగు కౌపుల
తురాయి జగాకెంజాయఁగప్పి సొంపగుమీటు ధవళోష్ణిమంబు
శిరంబున జగ్గుగులుక రాజమార్తాండుండు గావున బంగారుజరీ
కెంబట్టు దుప్పటి లేత ముద్దుటొడగాయ భూపాలచానుగ్రిండుగావున
ఘుమ ఘుమం ఘుమం ఘుమాయమాన కర్పూర చందనంబు
చికిలి వెన్నెల నిగ్గులనీన, గస్తూరితిలకాలంకృతంబైన సమ్మోము

కడలని గండుతుమ్మెద వడువున నడుమ బెడంగుఁజూనఁ గట్టాణి
ముత్యంబుల యొంటలు ముఖచంద్రుని నేవింప చిత్తా స్వతి
తారలు నిరుదెరంగుల రంగులుగులుక నిలచెనోయన, పెంపు
నహింప, గళంబున ధగధగయమాన మఃఖచిత కనకమయంబగు
పతకంబు మెరయ; చొక్కమైన ముద్దుమొగమొత్పేల్చి జోలి
కొరగి రాజకందర్పుండొట లీలారవిందంబు నొక్క కెగేలగీలింపి
సౌఖ్యశాయినిక సౌవస్తిక, బుధనామసచిన సుకవిగాయక వైణిక
వాంశిక మార్దంగికనికరంబు నిజ విద్యావివాదంబు లొన
గింప వందిమాగధ రాజ సనాతనాధునా తన రాజనిదానదాక్షిణ్య
శౌర్య గాంభీర్య బిరుదహృద్యాన వద్యగద్య పద్యంబులు ప్రస్తు
తింప కనక మాణిక్య చాకచక్య ఘల్ల లాచరణ మంజుమాజీరై
వ్వాఠ కంజాక్షులు నర్తనంబులునలుప నొమ్మారంబుగా పయ్యెద
యొరవైన గబ్బిగుబ్బలవిడిబడు కుదనపుమేల్ డాలు చూపరుల
చూపుల నాప ముద్దులుగుమ్మరించు ముద్దుగుమ్మలుకపురపు బాగా
లొసంగి వాలారు గోరుల కెంజాయలేమావి కెంజిగురుటాకు
మడుపులవలెనుండు తెలనాకు మడుపులొసంగఁ గంకణ ఝణ
ఝణ రవణంబుగా నిద్దరు ముద్దియలు చామరంబులుబూని వీన
నూడిగంపు బుడుతలు కెంపులరవల్ల పటికంపు కన్నీరు గొడి
కపురపురపు సురటిచొకాటంపు తిరువారు రతనాల పిడిమోపన్మ
రాగములుదావిన నీలాలడాలుబూని చెంగటసిలువ వింధ్యమాణి
డినచందంబున, జగన్మోహనుండైన మన్మథ మహారాజు గొలు

ద్వితీయాశ్వాసము.

పుండులేవ విలసిల్లుచుండి చంద్రశేఖరుండను మాత్రీశేఖరు
గనుంగొని సవిలాసంబుగా నిట్లనియె.

గీ॥ యామినీ పూర్ణతిలకకు యశావసంబు
పూర్ణమయ్యెను; మునుపె యా పువ్వుబోడి
సకల సంగీత విద్యావిశారదయ్యి
పెరిగె సాహిత్యమింకఁ జెప్పింపవలయు.

క॥ సంగీతమునకు భూషణ
మంగన చదువంగవలయు, నఖిల విబుధలో
(కాంగీకృత రసవత్కా)
వ్యాంగము లిడి నాకు ముఖ్యమగు వాంఛమదిన్.

క॥ దీనికి నెద్ది యుపాయము
బూనగ నలయున్? విశేషబుద్ధివి విద్య
స్థానితుడవు నీపుగదా
నీసేర్పునఁజెప్పు కార్య నిశ్చయసరణిన్.

క॥ అనఁజంద్రీశేఖరుండు రా
జున కనియెన్ దేవ యాదియ చొక్కపుబుని; యీ
ఘన విద్వద్రత్నంబులు
నిను నిత్యము(గొల్చియుండ నేర్పగ లేరే?)

క॥ అనిన మదనాభిరాముండు
మనమున నుప్పొంగి కార్యమగుండై స

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

జ్ఞనవరులకీ ప్రియోజన

మనువుపడగఁదెలియఁబలుకు మనవినియంతన్.

వ॥ విని చంద్రశేఖరుండు విబుధమండలంబు నుద్దేశించి
యిట్లను:- పండితా ఖండలులారా, రాజచంద్రుండగు మదనాభి
రాముండు తన యనుంగు కూతురగు యామినీ పూర్ణతిలకయను
కన్యారత్నంబునకుఁ గావ్యనాటకాలంకార శృంగార కళావిలాస
విశార దత్వంబు నాపాదించ నూహించె. ఇదియే యాశాస్యంబు
గదా? మీయందొక్కరీ కార్యావలంబనంబు సేయవలయు. మహా
రాజానుష్ఠానదదాశ్రితులగు వారి కాశ్రియణీయంబుగదాయని
యుచిత రీతిని వక్కాణించిన వారలిట్లనిరి.

సీ॥ తర్కశాస్త్రోక్తరాధ్ధాంత సిద్ధాంత సు

చారుడననియె మయూరశాస్త్రి

శబ్దశాస్త్రవిచార స్వంకమండనే

ననిపల్కె శాబ్దికేదాభిఖ్యశాస్త్రి

పూర్వమీ మాంసాప్రభూత పాండితినాకుఁ

గలదని నొడివె నిష్కంపశాస్త్రి

వేదాంత జలరాశి వేలాయితాత్ముడ

ననిపల్కె నపర ఫలలాక్షశాస్త్రి

గీ॥ సాంఖ్యమత వేది ననియె విజ్ఞానశాస్త్రి

యోగ మెరుగుదు ననియెను నాగశాస్త్రి

రత్నగజహయశాస్త్ర సారంగ తుండ
ననియె నప్పుడు స్రళయకాలాగ్నిశాస్త్రీ.

కం॥ మిగిలిన శాస్త్ర సమూహము
తగబల్కెను నైజశాస్త్ర ధౌరేయత యు
న్నగతి; యపుడనియె మాత్రీకి
జగదీశ్వరశాస్త్రీ వాక్య సారస్యమునన్.

వ॥ చంద్రశేఖర మాత్రీశేఖరా యీ లక్ష్మీనివాసరాజధాని
యందు కావ్యనాటకాలంకార కళాశాస్త్రాది కళాధురంధరులగు
బిల్వణ, మల్లాణులను కవిరాజ శిరోమణులు గలరు. వారిరువుర
యందు బిల్వణుడసాధారణ పాండితీశౌండుండు.

సీ॥ సకలర్తువులలో వసంత ఋతువురీతిఁ
ఋతువులలో మల్లెపూవు రేవ
విలుకాండ్రీలోఁ దియ్య విలుకానిపగిదిశే
కుంతంబులను గరుత్మంతుకరణి
గృహములలోన భాస్కరుని చాక్షున మహా,
నదులలోపలవియన్నదివిధాన
నగములలోపల నగరాజు పాలుపున
రసముల శృంగార రసముభాత

గీ॥ దేసతావళిలో మహా దేవుసరణి
శాస్త్రములయందు వేదాంత శాస్త్రమట్ల

శ్రౌగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

సకల భాషాకవీశ్వర సామమంసు
పరివిమలాత్మజుబల్బాణకవియెహెచ్చు.

కం॥ అతఁడన్వహంబుఁ గావ్యా
మృతతచ్చిత శిష్యసస్య మ్రశుడు స్వతః
త్రత జీవించును క్షితిపుల
స్తుతిసేయఁగ.బోడు గుణవిశుద్ధుడగుటచే.

కం॥ వినుబిల్బాణ కవిచంద్రుఁడు
ఘనమతి సత్కవ్యశిక్షుఁ గావింపఁగలం
డని చెప్పిన రాజాజ్ఞం
గొని పిలిపించిన నతం డకుంతితీతిన్.

కం॥ చనుదెంచి బిల్బాణుడా
జనపతిఁ గని యుచితగీతి సరసఫలఘా
భినవ శుభాక్షత లొప్పుగఁ
గొని తదభిముఖిత్వమూని కుతకముతోడన్.

గీ॥ విశ్వమదనాభిరామ సర్వేశ్వరస్స
దా దదాతు సుపుత్రపౌత్రపక్వప్త
రాజ్య సుపద్భరాన్ తే నిరంతరం ర
మాపయోధరనవ కుంకు మస్ఫుటశ్చ.

మ॥ అని యాశీర్వాచనంబుచేసిన నృపాలాగ్రేసరుండా కవీ
ద్రుస కర్తాసన మీయఁబాచి యని యెందోడ్చోన, నాభాగ్యమే

మనమిమ్ముగన గొంటి. మీరనగఁపద్మాక్షౌవతారంబు; నా
జననంబింకిట సార్థ మయ్యెనగదా నాహిత్యవాచస్పతీ.

శా|| మీరీపట్టణమందె యుండియును నా మీఁదంగృహదృష్టియే
పారన్దర్శన మీయకుండుట దయాప్రావణ్యగణ్ణాబె? య
య్యారే (నామరదృష్ట మింతకు బలీయంబుదు నేడేన్)దయా
పారావార భవత్పదాంబురుహ సేనంజేయ నేగోరెదన్.

గీ|| అనుచు వినయాబుతో మద నాభిరాముఁ
డనిన బిల్వ ణుడనియె నో జనవరేణ్య!
వినుము విద్యావిశేష వివేచనమున
నింతకాలబు గడపితి నిప్పురమున.

కం|| అరయుచు నిత్యము నరపతి
ధరరక్షించినను హెచ్చుదత్త ద్వర్ణా
చరణీయకృత్యములు భూ
సురు లితరాశ్రయముసేయ జొరరు నశేంద్రా.

ఉ|| యో మదనాభిరామ నర పోత్తమ! శాత్రవశస్త్రమేఘఝం
ఝూమరు దుద్ధతిన్ దనరఁజాలి తలత్తలకాంతిచే జయ
శ్రీమహితత్వమొందిన గర్విష్ట భవత్పటు ఖడ్గధారయే
భూమిసురాళిఁ బోచునని భూసతి నిల్చెనుగాదె నిత్యమున్.

కం|| అని బిల్వ ణుడు బలికిన
విని తా మదనాభిరామ విశ్వధరేమగ్ని

డనియెన్ మత్కన్యామణి

ఘనకావ్యములందు శిక్షఁ గావింపవలెన్.

అని రాజబల్క బిల్వణుఁ

డనియెన్ ముదముఁ దేన యట్టులె. యగుఁబో

విను నీ యనుమతి చొప్పున

నొనరించెదననిన నృపతి యుప్పొంగిమడిన్.

వ॥ తదనంతరంబున సబహుమానంబుగా జాంబూన దాంబరా
ణ వారణపల్యంకి కాగ్రహారాదికంబొసంగి నిజ నివాసంబునకు
ఁబోయి సభ్యుల వీడు కొలపి చంద్రశేఖరుండును దానును
కొక్క యేకాంతస్థలంబున పూజవికెయందు సుఖంబుననుండి
తినిగించి యిట్లనియె.

చక్కనివాడు మాటలకు జాణ కళాగమ సాహితీ చణు
డక్కట బిల్వణుడితని యందముఁజూచిన మందయాన ల
మ్మక్కయటంచు భర్తలనుమాని పయింబడవచ్చి నిచ్చలున్
జొక్కకయుందురే రతులఁ? జొప్పగునే మనకీతఁడుండినన్.

ధర కల్పవృక్షమనఁగా

బరగిన బిల్వణునిదేహ భాసురశోభా

నిరుపమ సుమమంజరి సుం

దరుల మనోభృంగములను తనపై నిల్పున్.

కావున కన్యకామణికిఁ గట్టెదుటం గవిసిల్చెనేని వి

ద్యావివిధ ప్రకారముల నభ్యసనంబు పొసంగు టెట్లహం

గీ॥ చంద్రశేఖర యిక్కార్య సరణికిట్టి
ది సంధియముబుట్టెగాన నిశ్చయముఁజెప్పు
మనిన నతఁడిట్లులనియెనో జనవరేణ్య
ఈవెఱుంగని సరణి యెందేని గలదె.

గీ॥ అయిన నొకయుక్తి గలదు బిల్వబుడకు కుష్ట
బాధితులఁ జూడనని మున్ను వ్రతముఁబూనె
కన్యకారత్నమంధులఁ గన నటంచు
ప్రతి న జేసెను మదనాభి రామచంద్ర.

కం॥ (ఇది మున్నేవింటి నె
మ్మది సీవ్రతసరణిరా కుమారికిఁ గవికిన్
విదితంబుగ నిగదించిన
పిదపన్ మన కోరిక నెఱవేఱకయున్నే?)

కం॥ శిక్షాకాలంబునను మృ
గాక్షికి నధ్యాపకునకు నడ్డముగా మ
ద్యక్షితిఁ దెరగట్టించిన
రక్షితయయిఁకన్య చదువు (రాజలలామా.)

కం॥ అనిచంద్ర శేఖరుడు బ
ల్కిన విని యిదియు కమనుచు క్షితిపతి తననం

దన వేగబిలువఁ గంచుకి

జనము నియోగించె వచ్చెఁ జందా) ననయున్.;

చ॥ మెఱపులగుంపు నిల్కడను మోడుగఁజూనుచుజగ్గు గుల్కెనో
సరసిజ సంభవుండు యువసంఘముపైన శరీర భావనూన్
మురువుగ గల్గునట్టులుగ సోహనవిద్యనుజేసెనొక్కొ? య
బ్బరమని చూపరుల్ వెరగుబొందగఁగన్యకవచ్చె హెచ్చుగన్

సీ॥ కొక్కారు మెఱుంగులు గుంజెయి నిల్చెనో
యను కుందనపుమేను నునుపుమీఱ

గల్పి సిబ్బెపు గుబ్బ కవ యుబ్బుకకు గడ

గడ కౌనువడఁకుచు బెడఁగుఁజూస

క్ల కల మనునెమ్మి గంపుఁజుండుసి కాంతి

జననేత్ర) కుముదముల్ జగ్గుగులుక

ఘలు ఘల్లు మను హంసకంబుల మోతకుఁ

బెంపుబంచలు కాళ్ళఁ బెనఁగుచుండ.

గీ॥ ముద్దు గుల్కుచు నుండెడి ముద్దుగుమ్మ

లిరుగడల నిల్చికైదండ లిచ్చుచుండ

గంధకస్తూరి మాలికల్ ఘమ్మరసగ

ముదముతోవచ్చె యామినీ పూర్ణలిలక.

కం॥ అయ్యెడఁ జరణంబులపైఁ

దొయ్యలి శిరమూని మొక్క, దోడ నె వేక్కన్

నెయ్యమున నెత్తి దీవన

లయ్య యొసఁగెఁగూతునకు మహాభ్యుదయముగన్.

ప॥ దీవన లొసంగి ప్రియమున శిరసు మూర్కొని నివు
రుచు చిన్నిపట్టి నన్ను గన్నమ్మ, సత్కావ్య నాటకాది లలిత
సాహిత్య శిక్షాపాలనమిప్పుడు నీకొనరింపఁ దలంచినాడ, నిష్పట్ట
ణంబున బిల్వణకవి చంఘ్రండు గలండతండు కావ్యనాటకాలం
కార శృంగార కళాశాస్త్రాది విశారదుండు, సంగీత విద్యాన
వద్యవగు నీకు హృద్యంబగు సాహిత్య సాహిత్యంబు కుసుమం
బునకు పరిమళంబుపగిది భూషణంబగుఁగాదె, యైననొక్కటి గల
దతండంఘ్రుండు నీవు నయఃపీఠ(నుల నవలోకింపవు)గదా, యటు
గావున తెఱమఱుగున నిలచి యభ్యసింపుచునవుడు, కన్నియ
యట్టులె కానిమ్మని తదనుజ్ఞఁగొని నమస్కరించి యంతిపురంబు
నకుఁ జనియె సంత మదనాభిరామచంద్రుండు)

కం॥ (సంతోషంబున బిల్వణ

చెంతకుఁ దగుజనులఁబంపె; శీఘ్రంబుగ) ధీ

మంతుఁ డతండరుదేర సి

జాతికముననునిచి పూజ లంకించితగన్.

మ॥ కవించంద్రా మునువిన్నవించితిఁగదా కన్యామణీశిక్షకై;

నవపద్మాననయైన యాబిడకు మేనంకుష్టరోగంబొగిన్

దవితెన్ మున్నటినుండియక్కతననిత్యంబున్ మిచుంగొల్వమే

లవునో కాదో వచింపగా వెఱతు నుద్యచ్ఛాకితాత్కుండనై

శ్రౌంగరసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

కం॥ అన బిల్వ ణుండు కుష్మలఁ
గన నే నటుగాన నడుమఁ గల్పింపఁదగున్
ననజాక్షికి మామరు తెఱ;
యన రాజది లెస్స మనియె హర్షాన్వితుండై.

న॥ తదనంతరంబున నుచిత సత్కారంబున బిల్వ ణు వీడు
కొలిపి యమ్మహిమంజలా ఖండలుండు కార్తాతిక నిర్వర్తిత
శుభముహూర్తంబున స్వస్తి పుణ్యానవాచన పూర్వకంబుగాఁ
గన్యకా మణికి మంగళ స్థానాలంకారదికం బొనరింపజేసి చిరత్న
నూత్న కనక ఖచితంబైన శాలాంతరంబున మహర్షి తిరస్కరణి
గ్నప్తించి యవ్వల కన్యకనునిచి, బిల్వ ణురావించి శుభముహూర్తం
బున వాద్దేవతార్చనంబాచరింపించి, యశనికి సర్వముణి కనక
హారాదులఁ జూజయొనరించి, సకల శ్రుతిమనోహరంబై యాది
కావ్యుబగు శ్రీమద్రామాయణశ్లోకరత్నంబుపక్రిమింపజేయించి,
గో, భూమి, వస్త్రకంచనాది దానంబుల సకల విబుధయాచకుల
సంతృప్తులంజేసె. అనంతరంబు యామినీ పూర్ణతిలకయు నిరంత
రంబు విద్యాభ్యాసంబు సేయుచు నానందంబుగా విలసిల్లె నంత.

కం॥ ఘనకవి చంద్రుండగు బి
ల్వ ణుండా కన్యకకు సర్వలక్షణ లక్ష్యం

బనఁజను శ్రీరామాయణ
మనువుపడగఁ జెప్పెనంతయువేడ్కన్.

గీ॥ కావ్యనాటక శృంగార కావ్యమదన
శాస్త్రమర్మంబులన్నియు సతతంబు
జెప్పుచును ప్రాథగాఁజేసె జెలియ నతఁడు
రాజసానందుడై తన్ను పూజసేయ.

శా॥ లోకలోక ధరాధరా నివృతధరాలోలచ్చ కోరి బుధు
తాకోకివిరహఁగి హరికలసచ్చంద్రపద్మోమణి
శ్రీకళ్యాణయశః ప్రతాప శుభగక్షేమంకరప్రాభవా
స్తోకస్థిత భుజాబలాగ్ని భవ బంధు స్వర్ధరిత్రీమహా.

కం॥ పురహర విక్రమ శాత్రవ
పురహర శరశారదాభి భోగీంద్ర యశో
త్కర కరవాలహిత భయం
కరశాత్రవరాజహంస ఘననృపతంసా.

సువర్ణశైల ధీరధీర శోభనోక్తి సంస్తుతా
కవీంద్ర భూరి భూరిదాన కల్పకక్షమాదు హా
నరప్రభూత భూతనాథ నానటద్యశోధరా
దవానలారివారివారిద ప్రికాండ కార్ముకా.

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

గద్య. ఇది శ్రీమదరవిందనాభ పదారవింద మిళిందాయ మాన
మానస భారద్వాజ పవిత్రగోత్ర చెన్నురు
రామచంద్రకవీంద్రపుత్రాండ్రగీర్వాణ
భాషాకవితా సుమనోద్దిశోభనాద్రిప్రణీ
తంబైన శృంగారసుధాసముద్ర
పూర్ణచంద్రోదయంబను
మహా ప్రబంధంబునంబు
ద్వితీయాశ్వాసము.

మంగళము.

శ్రీ శుభ మస్తు

శృంగారసుధాసముద్రపూర్ణచంద్రోదయము.

శృ తీ యా శ్వా స ము.

కం॥ శ్రీరాజిత షోడష దా
నారూఢ కళాప్రవీణ యభినవ తేజ
స్సార దిగంతయశస్సం
భారా శ్రీ గుమ్మడంపు పాపయ్య సృపా.
వ॥ అవధరింపుము

కం॥ అంతటఁ గాంతారత్నము
సంతతమును మదన శాస్త్రసారస్య సుధన్
స్వాంతమునఁ గోలుచుండన
సంతదినములరుగుచుండె శంతకొకనిశిన్.

వ॥ మహానీయ తపనీయభిత్తి భాగ వజ్రమణిగణంబులును,
నొపై ఎన గొప్ప పవడంపు స్తంభంబులును అచ్చంపు గరుడ
పచ్చల కాంతి విలేపనంబులును, ముత్యాలముగ్గులును, ముద్దులు

గుల్మ గొప్ప మిఠుబుద్ధులును, కెంపుల కోళ్లను, పచ్చ పట్టెలను నొప్పైస హాసమాలికా తల్పూబులును, మణిప్రభావ్రీ దీపాబులును పరిచాచికా కార్యులు లొనరించు చిత్రంపు బొమ్మలును, కూడనపు గాన పాత్రికలును. శారికా కీచికా పంజరంబులును, బంధరతిరమమాణ రమణి రమణాంతంబులగు చిత్తరువులును, కనకతాంబూల పేటికలును, సునర్ణకలాచికలును వివిధ మధుర ఖాద్యోపాహారంబులును, కల్లికీర్తిడామందిరంబు ననుకరించు విద్యా మాటపాబునఁ దెఱమఱుగునఁ బురుషాయితాది రతిరహస్య గ్రంథంబు గంధగజయాన చితనసేయుచుండ, నివ్వల బిల్బులుండర్హాసంబున నున్న సమయంబున నున్నతంబుగాఁ జూదోదయంబైన, నేకాంతంబున కాంతామణి సన్నిహితుండు గావునఁ బంచశరశర పీఠితుండై విభూదయంబు వర్ణింపఁ దొడంగె సదియెట్టిదనిన.

సీ॥ మారనారాచ నిర్మాణ శాణమనంగ
యామినీ కామినీ రామమత్ర
వేదండ ధళ ధళ ద్విమల దంతాంబిత
ఖండనిర్మిత కర్ణ కుండలమనఁ
ప్రార్థనాటకర భాసమానవిలాస
పుల్లాభి నవసితాభోజ మనంగఁ
విరహ బాధాభినివేశ నిర్వత్సవ
పతికు ముక్తాత పత్రీమనంగఁ

గీ॥ కుముద భేదన మదనార్త సముదయాంగ
దళన తిమిర నివారణ తపనతాప
హరణ సరసిజ ముకుళన కరణమైన
సితకిరణ బింబ ముదయించె జెలుపుదోప.

చం॥ కలువల నవ్వజేయుచునుకామినులంగృశి ముంపజేయుచున్
జలనిధిబాంగజేయుచును చంద్రికలన్ వికసింపజేయుచున్
లలిత సరోజపాళులకు లక్ష్మీని శాపుచు జక్రవాకపం
క్తులభయమాదజేయుమవిధుండుదయించెనుతూర్పుదిక్కునన్

ఉ॥ చీకటి గుంపులందొలగజేయుచు నిద్దపుబాడు వెన్నెలన్
కోకములార్చి నొందగ జకోతములన్ రమియింపజేయుచున్
చాకచకీ ప్రభాకలిత చంద్రమణి శిలలన్ సితాంబువుల్
జోకసృజిపుచున్ విధుమచోద్యముగానుదయించెమూర్పునన్.

కం॥ రవి దోషాగమనము తా
నవిరళగతిఁ గొంచిచనియె, నక్కట శశివే
దివి నుదయమందె నట్లులే
భువిని కళంకికిని శంక బొడమునెమదిలోన్.

గీ॥ గగనమను వాపియందు చొకాటమైన
పుండరీకంబొ యిదియనఁ బొంకమైన
మారనారాచశాణ సపదలుదాల్చు
చంద్రబింబంబు తూర్పున జగ్గు బూనె.

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణ చంద్రోదయము.

గీ॥ గగనమంబుధి, నురుగు రిక్కలు, చొకాట
మైనఁదెలి దమ్మి శశి, తదభ్యంతరమునఁ
జూడనొప్పెడి నీలిమ చొక్కమైన
గండుతుమ్మెన యన వింత కాంతిఁబూనె.

గీ॥ ఆకసంబనుశాణంబు నందుచొక్క
మైన గంధమురాశిగా నలవరించి
నడుమగస్తూరియుంచిన బెడఁగుదోపఁ
చంద్రబింబంబు తూర్పున జగ్గుబూనె.

కం॥ ప్రణవము కందర్పాగమ
మున, కంబర ఘోషికిని సముజ్వల దంష్ట్రా
భినవాంకురము, తమోవా
రణసింహము ప్రాచియంగు రాజుదయించెన్.

కం॥ కరనఖరంబులఁ దిమిరో
త్కర కరి కుంభములు న్నిచ్చి తారాముక్తా
వరమణులు జల్లి తూర్పున
గిరుగుహలోనుండి చంద్రకేసరివెడలెన్.

చం॥ అరుణశరీరమూని యుదయంబయి మిత్తుఁడుగానరామిందాఁ
గరములుసాచి పద్మినిని కౌగిటఁజేర్చగఁబూనినన్ సుధా
కరుడని(మోముమోడ్చి, నల కాముకుడున్ తెలఁతెల్లబోయె)దా
మురిపెమునవ్వసవ్వెను కుముద్వతి(యింతయుఁజూచియంతటన్

ఉ॥ కాదిదినిన్ను నీరనిధి కానివిచుక్కలు ఘేనభంగముల్
కాదిది చంద్రమండలము గట్టిగ పాముల రేణిచుట్టయే
కాదిది చిహ్నానిలిన; సుఖంబున నిద్దరపోవుచున్న మా
కోదయితుండు; పామరులు చిత్తమునకొగఁబడితింప లేరయో.

ఉ॥ కొందరు చెప్పిరంకమని కొందరువారిధి పంకమందు న
నొక్కిందురుకొందరందమరుగొప్పమృగంబని కొందరంబ్రదుభూ
సుందరీచాయయంచు; శశి సుందర చిహ్నముకాదుకారురా
తొందఱుచైన చీకటిహరించి గుడిఁబైను కుక్షిలోపలన్.

గీ॥ కవులనేకులనెక పోకారములను
నెలనునెలకొన్న నీలిమఁబలికిరేమొ
చక్కగాఁ జెప్పెదము శివస్యందనాంగ
కలన నంటిన మధ్యంపుఁ గజ్జలమని.

గీ॥ ఇది కురుంగముగాదు కాదితఁడు చంద్రుఁ
డరయ మస్మధుఁడను మాంత్రికాగ్రణి యువ
జనముపై జల్ల నల్లని సరస ఘటిక
బెట్టియుంచిన నజ్ఞంపుఁ బెట్టియ రుది.

గీ॥ రాజబంబుబునందు సారంగముండు
ననుట సత్యంబుగాదు తథ్యంబుమేము
జెప్పెదము రోహిణీ కుచసీమనుండు
పచ్చి కస్తూరిశశియెదవైని యొప్పె.

శ్రీ గౌరసుధాసమద్ర పూజచంద్రోదయము.

గీ॥ యామిసీ పూర్ణతలఁగా వాధరంపు
రచనకై బ్రహ్మ నీయుదయమునఁ బొదలు
నమృతరంబు దీయఁగ నచటదోచు
గర్వమదిగాని కాదు మృగంబు చంద్రు.

క॥ యూక్తి మారనారా చ
చారభటిధాటికులికి యమృతాంశునాగిన్
నారామృతధారావా
కస్మిరస్యను ముద్దుగుల్మఁగా వర్ణించెన్.

క॥ జాబిల్లి నచ్చుముచ్చట
లా బిల్వఁబుడిటు లమృత లహరిరాజులుకన్
అబిబోబ్బి కనతీనుణి
తాఁబులకలు మేన నధ్వుతంబుగఁ గమరన్.

న॥ గ్రంథానలోకనంబు చాలించి కించదంచత్కిలకించితయై
యిట్లని వితర్కించె.

ఉ॥ అంధుడు బిల్వఁబు తరయా తేరచాటుననుండి నీవు స
న్గ్రంథము లన్నియున్ చదువఁగావలె సేతడు బుద్ధిధూత వా
తాధయ సార్వభౌమఁడని తండ్రివిధించిన నమ్మియుంటి; బా
త్యంధుఁడయేనియీతడుసుధాసునిగాంచనుశక్తుడెట్టులొన్.

ఉ॥ నెయ్యముతోడఁ జెప్పెనని నే మదిసమ్మితిగాని యిట్లు మా
యయ్యయనత్యవాదియని హయెఱుగంగద, తాతకేమి నే

నెయ్యడఁ దప్పుజేసితిన్? యీగతి వంచన మాచరించె పెన్
దయ్యమురీతి నేమనుచు దైనమ నాదురదృష్ట మయ్యయో.

కం॥ కాలత్రయమందును గురు
లాలిత పదపద్మములకు లలిమొక్కి తదీ
యాలఘువిధి విద్యాపరి
శీలన గావింపుమనుచు శిక్ష విధించున్.

గీ॥ చమపువేశను గురుపద జలజములకు
మొక్కి చెంగటఁ గూర్చుండి ముదముతోడఁ
దన్ముఖుంబున తనదృష్టి దార్చివార
లుచ్చరించెడి రీతిఁదా నిచ్చజేర్చి.

ఉ॥ చెప్పిన యర్థమెల్లఁ దన చిత్తములోనిడి యుక్తిదోచె నా
యొప్పుగురీతిచే నడగి, యుత్తరమిచ్చినవారి యానతిన్
(దప్పుక తప్పుదిద్దుకొని తా బహుధా ధనధాన్య సుపదల్)
మెప్పుగనిచ్చుచున్ జమవమేలగునంచు విధించుశాస్త్రముల్.

గీ॥ ఇట్టి విధిపూర్వకంబుగా నేను జనువ
నైతి మాయయ్య మాట తధ్యంబటంచు
నిపుడు చూచెద బిల్వణుఁడెట్టివాఁడొ
యని మనంబునఁ దలపోసి యంబుజాక్షి.

ప॥ వ్రాసెభంగమైనఁ గానిమ్మని దిగ్గనలేచి తత్తరపడుచుఁ
బొత్తంబుగట్టిపెట్టి దిట్ట యగుఁ గాన తెరయొక్కించుక

యోరజేసి ముద్దు మొగము గానపి పుచుండ.

మ॥ కనియెన్ కన్నియ చంద్రసుందరముఖున్ కంజాత్రపత్రాక్షునిన్
కనకాంచన్మును దేహుగంబుగళు ముక్తాచాకచక్రప్రభా
ఘనుఁ, కంఠీరవమధ్యుని బృథులవక్షస్కున్ మణీహారకం
కణ కర్ణాభరణాగుళీయక కనదైవేయునిన్ బిల్వణున్.

క॥ అత్తటి చిత్తరిమిఁడన్
చిత్తభవుడార్చి పూవు సింగిణిచేతన్
మొత్తముగ గుప్పివిడచెఁ త
శత్రు మను తమ్మితూపులను, తత్కవియున్.

వ॥ పాడుపు గుబ్బలి శిఖాంబు పిమ్మటనుండి కొంతగన్నట్టు
శారదరాకా చంద్రబింబాబులేవఁ దెంమరుగున నొక్కించుక
గననగు మగువ నగు మొగముగని యిట్లుని వర్ణింపఁ దొడంగె
నది యెట్టిదనిన.

చ॥ పరువపుఁజంఘ్రహోసాగసుపద్మమొయద్దమొనెమ్మెగంబొహ
స్థరవిశిఖాంబులో (సరసి జుబులోచేఁడలొ కన్నులార! బం
గరు కలశంబులో లికుచ కమఃఫలంబులొ చన్నులో భళి
మెఱసొకొ లేక కూడనపు మేలిమితీగయొ మేనివితయో?.

ఉ॥ కాదిది మోముసత్యము మృగంబెడఁగాసిన చంద్రబింబమే
కాదిది చన్నుదోయి సుధఁ గల్గిన కాంచన కుంభయుగ్మమే

కాదల కాకదబమిది కన్గొన మన్మథశస్త్ర శాలయో
కాదిది కన్నుదోయి యువకాండ మతుంగజ శృంఖ
చ॥ సుతమసంబు చాదురుడు చాపము కల్వలు పల్లము
మితగుకంబు నాకసము నీణియబంతులు భూమి రో
త్యత మనోహరంబులగు నంబురుహంబులు కాహ
కంతుడు (సంతరించి యెసకంబుగఁ గాంతసృజం చె
చ॥ చెలి చనుదోయిమధ్యమునఁ (జక్కినచిత్తమురాచ
జ్వల కషణంబునన్ నిలువఁజాలక పోయెనొ నే ని
జలనిధిలోమునింగెనొకా? జన్మని యశావన కాన
గల మదనూడు దొంగిలెనొ గాక యెఱుంగగ వ
చ॥ చెలియమొగంబు గన్గొనినఁ జెప్పగ నేటికిఁజంద్రబే
కలికిమిటారి కన్నుఁగవఁగాంచినఁ గల్వలనెంచ వ
లలన నిలాసపూబుకులన్ విన వీణియ నాలకిత
చెలి చనుదోయి జూచినను చిత్తము నీరజకోశ
వ॥ అని యిత్రైఱుగున చిత్తజాయత్త హృత్తాః
బిల్బుణుడుగ్గడిచిన నచ్చందలాక్షి యక్షీణరాగయై
నారవిందంబు తేరిచూచి తొడిబడి తోడనె పయింబ
లుండునో యతని మనంబును మనంబెఱుంగదుగదా
ర్పించి యవ్వల నొక్కరమణీయ శయ్యాతలంబునఁబడి
పూఖంబులై (చక్కెరభాణంపుఁ గంభాణ) బాణంబు
దోఘాయమానామై యిట్లు నక్కాణిప దొడంగె.

౬|| నిండినవేష్క నన్ గలసి నిద్దపు గొపని మోవి జాళువా
గొడులటంచుఁ నచ్చుగవ కృష్ణ మణిద్వయమంచు కన్నులున్
మోడగు మాకిక్కిరింబులని (మేల్ రదనంబులఁ జూచిమెచ్చనే)
దండఁజరింప నైతిగద దైవమ! విద్యయితందు చెప్పగన్.

౭|| ఆచార్య పాదపూజల
నేచాయను చేయవలయు నిపుడతని వా
జ్ఞోచాఫలరుచినలరెద
నాచిత్తముపల్లవింప నయవినయగతిన్.

౮|| గురుదక్షిణ యొసఁగెద నా
గురుప్రసక్తు కనకకలశకుచపరి రంభం
బురువడి యాయనచిత్తం
బెఱుగఁగదా నాదుభాగ్య మెట్లున్నదియో.

౯|| లక్షణంబు దెలిసి లక్ష్యంబు దెలియని
చదువదెంత నేను జదివినట్లే
రతిహాస్యమునకు నితనితోఁ బురుషాయి
తాదుల రమింప నగునుగాదె.

౧౦|| ఇంతియకాదు హా యిపుడు హెచ్చుగ పచ్చనివింటిజోదు క
ర్ణాంతవికృష్ట పుష్పధనురాహిత కౌసుమ బాణజాల మ
త్యోతకృతాంత ధోరణుల సక్కట నాపయిఁ గుప్పజొచ్చె నీ
సంతదురంతమయ్యె బలవంతము దైవము చింతకంతకున్.

ఉ॥ చల్లనిగాలి తేరు జలజంబులు గోలలు పువ్వుచొక్కమో
విల్లు, మఘ వ్రోతొఘములు వింటికి నారి శుకద్విజావళుల్
బల్లిమలైన పోటరులు భావుక వృత్తులనుండ నీకు నేఁ
జెల్ల; ననాథ బాలికలచిక్కులఁ బెట్టుట మేలె మన్మథా

మ॥ అలపద్మాలయ నీకుఁదల్లియట పద్మాక్షుండు నీకేమగున్
భళి(రా పద్మభవుడు నాదరుఁడగున్) పద్మంబులస్త్రంబులై
విలసిల్లుగద; పద్మబాణుఁడవనన్ విభ్రాంతిజే నొప్పి భూ
స్థలిపద్యాస్యల నేచుఁగొప్పగునె? లోఁజచ్చిపుమామన్నథా

ఉ॥ నీజనకుండు దీనులను నిత్యముఁ బోచు నభీష్టదాయియై
నీజనయితి కన్గడల నెట్లనఁ జూచిన నాశ్రితాళికిన్
రాజిలు సంపదాఘ మదిరా మదిరాక్షులనేచు బుద్ధి నీ
కీ జగతిన్ ఘటిల్లుటకు నెయ్యదికారణమయ్యె మన్మథా.

ఉ॥ హా మదనాభవచ్చరిత మక్కట చిత్రములోఁ(దలంచినన్)
సోమునకీవు నిత్యము తిశుద్ధిగ శత్రుఁడవంచు నమ్మిన్
సోమునితోడుతన్ విరసాశోషితయోషిడు దీర్ఘవేదనా
స్థేమము నెట్టులొందెతిహా? శ్లేష పదంబున నో మనోభవా.

మ॥ యలగోల్పిల్కల గుంపునంపిపిదపన్ హేరాశమైనట్టి కో
కిలపాజుంబురికొల్పిపిమ్మట మతా ఘేయంచుఁబూసింగిణిన్
బెలుచన్ దుష్పాదనారిటంకృతులుబల్బీరంబుతోఁజేయుచున్
వలరాజిప్పుడు నావయింగవియఁ దా వచ్చెంజుమీహా విధి.

చ॥ ఒకతటి నీలకంఠుచకు నోడియంగతఁ జూనె మన్మథుం
డు కుతలమందటంచు సుజనుల్ వచ్చియుంతురుగానిత్యమున్
ప్రకటవియోగలోకములు బాధలుబొందగఁ బట్టి చంపుద
ర్పక ఘన నీలకంఠపరివారిత నొప్పుదె చిత్రమక్కటా.

ఉ॥ మేడ గవాక్ష మార్గముల మెండుగ నిండిన పండువెన్నెలల్
వేడిమి కుప్పతెప్పలుగ విప్పుగు నిప్పుల కుప్పలట్లమే
నోబ్డిమి తూలజేయుతటి బొంగుచు గల్గిమరుండు నాపయిన్
వాడి మెఱుగు కెంజగురు వాలోరదూయుచువచ్చెనార్పుచున్.

చ॥ సదయుఁడుగాక కాకలను చాలకృశించుచునున్న నాపయిన్
గొదగొని యాచ్చివేర్చి బలుకోపమునన్ వలరాజువచ్చి తా
నదెపదనైన కెంజగురుటాకు కఠారి విరాసదూసి నా
యుచురు విటారియబ్బి పుటబ్బులగుబ్బులగ్రుచ్చెనక్కటా.

ఉ॥ తీరని మారుబాణములఁ దేకునదూలిన నా యనస్థులన్
కీరమవేగ నోమధుర గీరమ చోరునితోడ జెజ్జుమా
యూరక సజ్జనుల్ పరుల నొవిన యాపద దోతురక్కటా
కూరికొనిన్నుఁ బెంచితి నకుంతిత నిర్దయతన్ వసించెదే.

మ॥ చెలియల్ దగ్గరలేరు, మారుడనుకాచ్చిచ్చిత్త రిన్ నాపయిన్
బలువీకన్ గదిసెన్ శరీరము పయిబాటిల్లు పూదండలు
జ్వలకీలిత్వము బూని కాల్పదోణిగెన్ శక్యంబుగాదింకిటన్
నిలువం దాళగఁజాలఁ జాలమదిలో నిర్మోహివై తే విధి.

ఉ॥ కోదిబిరాన కప్పురపుఁ గుమ్మెద తొక్కె దలేక తొప్పున
చేరగరాని వెన్నెలను చిచ్చునఁజొచ్చెద గాక మల్లెపూ
ల్లూరిచినట్టి దండల నుకుత్తుకఁగట్టెద నిట్లుగానిచో
వారక మావికెఁజగురు బాకెద కొమ్మున గుమ్మఁజూచెదన్

గీ॥ అనుచుఁ జుటింప బిల్బుఁ యుడనియెఁ నరుణి
నీ బెళుకుమాపు బాముల్ నిడి నాదు
మేనఁదాపంబు రెట్టిచె గాన వేగ
వచ్చి యధరామృతాబిమ్ము వాంఛదీర.

కం॥ నెలతమ్మి పూవులకు తా
తలమని చిరునగవుగులుకు తాటాకయుగో
జ్వలదీప్త కపోలాబగు
కలికీ నీ మొగముఁజూపు గారవమొప్పున్.

కం॥ కలకల నవ్వుదు శారద
జలజ జలజవైరిబింబ చకచకదీపుల్
తొలఁగింప నాంపునింపెడి
కలికీ నీ మొగముఁజూపు గారవమొప్పున్.

కం॥ గిర గిర చక్రము లనఁగా
దిరుగుచు మధ్యమున గండు తేటలు గలమే
ల్లరసిజములనన్ చెలువగు
తరుణి కన్దోయిముద్దు దయసేయఁగదే.

కం॥ ఒరపైన కల్వలనఁగా

సిరి గులుకుచు ఖంజనముల చెల్వముమించున్

తరచైన జగ్గుగలిగిన

తరుణి కన్దోయిముద్దు దయసేయఁగదే.

కం॥ అద్దములనగా తల తల

నిద్దపు నిగ్గులను జగ్గునించుచు చాలా

ముద్దులు గులికెడి చెక్కులు

ముద్దియ ముద్దాడనిమ్ము మొనసిరతులలోన్.

కం॥ సరసమయి జంబుఫల సుం

దర భావము మించి మదన తాపజ్వర సి

ద్ధరసంబనఁ దనరెడి సుం

దరి నీ యధరామృతంబు దయసేయఁగదే.

కం॥ సరసంబై విద్రుమముల

దరముచు మార్దవ విలాస ధాశధలీ పూ

ర్ణరుచిర శోణద్యుతిగల

తరుణి యధరాధరంబు దయసేయఁగదే.

కం॥ ధరలోన సుధా మధు శ

ర్కరలన్ మాధుర్యసిద్ధకథ వితథముగా

చిరుదువహించిన నీదగు

తరుణి యధరాధరంబు దయసేయఁగదే.

కం॥ పరువడి తనరక్తి ము ముం

గర ముత్యము నద్భురాగ ఖండమృతిచే
సిరిగుల్కు తఱ్ఱు గల్గిన
తరుణీ యధరాధరంబు దయసేయఁగదే.

కం॥ తరుచుగ తమిచే మిక్కిలి

గరచిన నను“ముంచ ముంచ కరుణాకర తే
చరణాభ్యాన్నమ” యనుచున్
తరుణీ యధరాధరంబు దయసేయఁగదే.

కం॥ “సరసయుతం కురు బింబా

ధరపానం కుచయుగేతు త్వన్నఖరాగ్రైః
ఛురిత” మ్మని బెగడు పడుచుఁ
దరుణీ యధరాధరంబు దయసేయఁగదే.

కం॥ పరిరంభణాదులకు దే

వర లక్ష్మముఁ జెప్పమనుచు వాంఛింపుచు నా
దరమునఁ గౌగిటఁజేర్చుచుఁ
దరుణీ యధరామృతంబు దయసేయఁగదే.

కం॥ కరసంగ్రహణేచ్ఛ పర

స్పృహదేశము లాకృమించి సంధి రహితతన్
దొరలవలె నాము కవిసిన
తరుణీ నీ చన్నులంట దయసేయఁగదే.

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

కం॥ అనవిని'వనజాయత లో

చన సార్థకమయ్యె నాకు చక్కదనము బి

ల్పాణుడంగీకరణోక్తుల

నను పార్థనగాఁ జేసెననుచు నప్పు మొగమునన్.

ప॥ మహార్థ శయ్యాతలంబుననుండి లేచి సవిలాసంబుగాఁ
జనుదెంచి బిల్వాణు పర్యకి సమీపంబునఁ బగడపు స్థంభంబు
చాటున లజ్జావనత వదనారవిందయై నిలచిన నతండ్రిట్లనియె.

కం॥ స్థంభమున చాటునిలువకు

మంభోజదళాయతాక్షి యంగజుడిదిగో

స్థంభంబున సాత్వికము

జ్వంభితముగఁ జేసె నహహ చిత్రముగాడే.

కం॥ పగవారల చే పట్టగఁ

తగవా మగువా భళీయధర వింబముతో

పగబూనిన వగతో నా

బిగి కౌగిటలోన డాగు భీతిల్లకుమా.

ఉ॥ తాళగఁజాల మన్మథుని ధాటికి బోటియిదేటి వింత రా

వే లలనాలలామ వినవే గురుధర్మము దేహమర్థమున్

తీలక నిచ్చుటే సకలదేవహితంబని విందువేగదా

చాలిక చాలుసిగ్గుపడి జాణవు జాగొనరింపమేలటే

చం॥ అని తనకేలుసాచి జలజానన హస్తముబట్టి పాన్పుపై

నునుప నొకింతసిగ్గుపడి యొప్పులకుప్ప మొగంబు వంచినన్

తృతీయాశ్వాసము.

మనముననుబ్బియిటనియె మూని, ఘేనుని యూర్చి పేర్చితా
మనసేజుడిప్పు డిద్దర సనుంబుగ సేయగజూచెనేటికిన్.

ప॥ రమణీమణిశిరోమణీ పంచశర శరపరంపరల పరితప్తుండ
నైతి. యథ రామ్యతంబు గోరిలంగనిమ్ము. వచస్సుధల శ్రవణేం
ద్రీయ పరితాపంబు నివర్తింపజేయుము. జృంభిత శాత కుంభ
కుచ కుంభపుంభావ పరీర బదాభ పియ్యాషంబున దేనాదా
హంబు మాన్పుము. మన్మథ మహారాజరాజధాని నభిషిక్తుం
జేయు మింకం జిక్కులుంబెట్టిన తాళంజాలజువీ యని గద్గద
కంపజ్ఞ చోరకవీంద్రుండు ద్వైంబునఁబల్కి, యంత

కం॥ చక్కెరబొమ్మ చొక్కాటపుఁ

జెక్కుల నఖరేఖలుంచి చిరునవ్వులయన్

నిక్కముగా ఛురితంబిది

చొక్కముగాఁ దెలియుచునుచు సుందరికనియెన్.

కం॥ గబ్బిమెరుంగు చనుంగవ

నుబ్బుచు నంగుష్ఠనఖము లుంచుచుఁ బలికెన్

గుబ్బెత లక్ష్యంబిది కను

ముబ్బరమగు సర్థచంద్ర మురుతర యుక్తిన్.

కం॥ చనుగవ క్రిందట తదయుఁ

దన వేల్చొరుంచి మీద తరుచుగ నాల్గిం

టను గుచ్చి మయూర పదం

బున కిదిలక్ష్యంబు తెలియు ముగుదా యనియెన్.

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

కం॥ వాలారు గోరులన్నియు
బాలామణి చన్నుదోయిపై నిడి యనియెన్.
హేల శశస్థిత లక్ష్మము
లీలావతి యిది యటంచు లేనగవొప్పన్.

కం॥ ఉత్పల దళలోచన యిది
ఉత్పల దళమనుచు నొదివి యూరుస్థలులు
దుత్పలక దేహుడై ర
క్తోత్పలరుచు లీను గోరు లొయ్యన గుచ్చెన్.

కం॥ వనిత యధరాధరము ప
ల్మోననొక్కి లతాంగి కనియె ముద్దులగుమ్మా
మనంబునను ఛూణక మిది
యని తెలియుము లక్ష్మసరణి యనువుగ ననుచున్.

కం॥ కలికి చొకాటపు డా చె
క్కిలి నొక్కి యతుడు బలికె కీరవచన పే
తెలియుము లక్ష్మము దీనిం
బలుమరు మదిలో బ్రవాళ మునికి సరసతన్.

కం॥ కమ్మొవి నడుముఁ దిలకము
నెమ్మినతండాసరఁజేసి నెలఁతా లక్ష్మం
బిమ్మెయిఁ దెలియగఁదగు తిల
కమ్మన కిది శాస్త్రమనుచు గడువచియించెన్.

శృతీయాశ్వాసము.

కం॥ చరణంబులఁ జరణంబులు

కరముల కరములును నెమ్మొగంబున మొగమున్
సరి బిగ్గ కాగిలింపుచు
తరుణికి తిలతడులంబు తగఁదెల్పెరతిన్.

కం॥ అలరుల పాన్పున నెరురుగ

చెలియను తమిళొద్ది నేర్పుచేఁ గాగిటిలో
పలఁబెనచి క్షీర సీరము
నలఁతా యిది తెలియుపనియె నెమ్మనమందున్.

కం॥ అలరుల విలుదొర తరితీ

పులఁ జెలిఁ దొడ కడను నిలిపి పాలఁతుక కనియెన్
లలియూరులఁ బీడించుట
నలఁతిగ నూరూప గూహమగు వినుమనుచున్.

కం॥ తన కనుఁగవఁ జెలికనుఁగవ

తన నుమరుం జెలియనుమరు తన వదనము భా
మిని వదనము పై పైనిడి
యనియెన్ బాలా పికాఖ్యమని సుందరికిన్.

ఉ॥ ఆరమణీ శిరోమణికి నారసికాగ్రణి మన్మథాగమో

దారవిలాస రమ్యమయి తద్దయునొప్పెడి గాహ్య కేళి, యీ
తీరున లక్ష్మణోధనము తేటగఁ జేసెదనంచు నల్పి కాం
చీ రమణీయదేశముఁజేర్చి కరాంబురుహంబు నేర్పునన్.

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

గీ॥ చోరుఁ డెప్పుడు తనదు హస్తావింద
మాతృ కరమునఁ బట్టెనో యపుడె భయము
స్తంభరోమాంచ దైన్యముల్ తరుచుదోచె
యుక్తపశా భీరువులకిది యుద్వేయందు

ఉ॥ చోరుడుబట్టి చేతులనుజూడుముచూడుమటంచుగ్రుమ్ముచున్
గోరులు చన్నులన్ బసిడి కుండలుగొన్నను మేనెఱుగదా
భీరువు యుక్తమే యతఁడు పేరిమికాంచి సడల్చి తిన్నగా
తోరపుఁజేల మూడ్చుతరి దోచు ప్రమాదముఁ జెప్పశక్యమే
ఆ రమణీ మణీ మణికి హాదది యుక్తముగాదెయెంచినన్.

గీ॥ కలికి పర్యాయమునఁ బరాక్రమముజేసి
యలసి తలతలమని ముద్దుగులికి కన్ను
దోయి యఱ మూయుచును వలదోయి విడువు
విడువు మొక్కిడ నని ప్రియు నొడివె రతిని.

సీ॥ కెమ్మోవి యానినఁ కెమ్మోవి యానుచుఁ
కొగలించిన తాను కొగలించు
గోరులుంచినఁ దాను గోరుల నుంచుచు
గిలిగింతలిడ గిలిగిత లిడుచు
చూబనంబొనరింపఁ జూబనంబొనరించు
దైన్యమొందిన తాను దైన్యమొందు
బంధనంబొనరింప బంధనంబొనరించు
మణిత మిచ్చినతాను మణిత మిచ్చు

గీ॥ నిచ్చమెచ్చిన మచ్చిక నిచ్చమెచ్చు
సడలి కాగిలి కాగిలిసడలుగాను
రమణి తొలికూటమున నతిప్రీతి కరణి
మెప్పుగొనియెను రతిని నామేటివలన

క॥ పుగుషాయిత రతి సలిపెడు
తటిఁబాదద్వయమునందు తగ నెగిరెడు సుం
దరి జడ శిష్య యొనర్చెన్
మరుచే చుబుకమనగనది మధురంబయ్యెన్.

క॥ పతి కంత హంసరవముల
సతి గళజ కపోత నినద సతతిచేతన్
ద్వితయాను సరణమున మద
వతి కుచచక్రములు కొంత వడకం జొచ్చెన్.

సీ॥ కస్తూరి పంకంబు ఘనమైన జోడుగా
పృథుల నితంబంబు కదముగాగ
బలసిన కోడెగుబ్బలు హయంబులుగాగ
కాంతమా భూలత కార్మకముగ
చారు దృష్టులె శరాసారంబుగా నను
రక్తియే మద కుంజరంబుగాగ
కాంచికా కంకణకృణనంబె భేరికా
శంఖకాహళ మహా శబ్దములుగ

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

గీ॥ నఖర దంతక్షతములు మేన క్షతములుగ
రాజకన్యక క్షతఁ ధర్మ మహితయగుఁ
గాన సంగ్రామ సమయంబుగాగ నుపరి
సురతముజేసి యెంతయు సొపుచుంటె.

క॥ గిరులు గడ గడ వడంకె
ధరబిట్టదరె శశాంకుదారలుగప్పె
పొరియంబర మిట్టటులై
యొరగెను చెలిలేచి సురతమొనరించుతఱిన్.

సీ॥ నెమ్మొము తమ్మిపై నిద్దంపు కుంకుమ
మఱి చెమ్మటను కొంత కరగిజారె
చెక్కుటద్దంబులఁ చొక్కమా మకరికా
పత్రిముల్. నఖముల భంగపడియె
తోరంపుమోవి లత్తుక కన్నుదమ్ముల
నొక్కింశ దవిలి కెంపెక్కువయ్యె
మేలైన గొప్ప ముత్యాలహారంబులు
చిక్కని చన్నులఁ చిక్కుబడియె.

గీ॥ కొప్పు సడలగఁ జీకటి గప్పుకొనియె
నలత నిట్టూర్పుగాడ్పుల నందమైన
మోవితలిరాకు గందె నమ్ముగుద సొక్కి
ప్రియుని యెదమీద వ్రాలె బేరిమి నలిర్ప

గీ॥ కన్నులఱమూసి యొకయించుకయును దెరచి
కొప్పవీడంగ నిట్టూర్పు గుంపులొప్ప
చెమట చెక్కుల నుదయింప రమణునెదను
వ్రాలు నీలాల కల యధరంబుగోలు
వారిభాగ్యంబువర్ణించు వారు గలరె.

చం॥ మరునిరణంబునన్ జయము మందతఁగాంచిన చన్నుదోయికిన్
నరమణి తారహారములు, వాతెర కొప్పుగు వీడియంబు, చె
చ్చెర జఘనస్థలంబున కుంజేలము చేతుల కంకణంబులుం
దరుణి యొసంగి వీడెనని, తాను సిగన్ వెన గప్పె నుక్తమే.

కం॥ పురుషాయితాది రతులం
దరుణీమణి కన్యయయ్యుఁ డా పౌఢగతిం
మరుకేళిఁదేల్పె బిల్వణు
నరయగ శాస్త్రంబుచదివి నదిహేతువుగన్.

సీ॥ బంగారు బిందెలపైఁ గెంపురవలన
గుబ్బచన్నులఁ పచ్చిగోరులొప్ప
చివురాకుపై ముద్దు జిల్కనొక్కులనంగ
కెమ్మొప్పిపై బలుకెంపులొప్ప
పసిడి చొక్కపుఁ దమ్మిపై ముత్తైములనంగ
చెలఁగి మోమునఁ జిఱుచెమట లొప్ప
లరవిచ్చు తమ్ములయందులే యొడనఁ
గన్దోయిపైఁ తామ్రీకాంతియొప్ప.

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణ చంద్రోదయము.

గీ॥ చిక్కుబడినట్టి ముత్యాల చేర్లు విడిచిన
కొప్పు కరగిన కస్తూరి ఘమ్మరనుచు
జారుపూదండలు విలాస సరణిజూనఁ
కాంత వింతగ నొప్పె గత్యంతమందు.

క॥ ఇక్కరణి నాయకాగ్రణి
యక్కరి గమనయును కోర్కులలరంగ రతులక
సాక్కిరి మన్మథు డెత్తటి.
చక్కెర పిల్ నారిడించె సమయజ్ఞతచేక.

గీ॥ తావి మిగిలి మేలి తావిపూతలదొన
కవయ మిగిలి యుండె గమ్మవింటి
దొరకు; నిద్రముంపుదొట్టినఁ గాగిలి
సడలి నిద్రఁజెందె జంచలాక్షి.

వ॥ ఇట్లు బిల్వణ యామిసి పూర్ణతిలకలు కీడించి పంచ
శరుఁ గృతార్థుజేసి సుఖంబున పూసెజ్జ నిద్రించునంత.

చ॥ అనయ మటంచు భీతిలక నాత్మల నమ్మకచెల్ల వీరలి
యనువున మేము గన్గొనఁగ నద్దిర నమ్మద ముల్లసిల్లగా
మనసిజు కేళిదేలిరని మాటికి మాటికి విస్మయంబుచే
తను తలలూచెనోయనువిధంబున లోలము లయ్యెదీపముల్.

ఆ॥ వె॥ చోరుసాహసంబు సుందరి తెువును
రాజు దెలియనేమి యోజయగునో.

యనుచు వెల్ల బాటునందెనో యని పొందు
భావమూనె దీప పుక్తులపుడు.

ఆ॥ వె॥ గలిచె గలిచెగలిచె యలరు విల్వారయని
సంజ్ఞచేతఁ బొగడు చందమునను
మొరసె తామ్రచూడము లత్సపులకు గుండె
ర్దులునునఁగఁ కోరి యుల్లసిల్ల.

గీ॥ మునుపు మిత్రాధికారాంతమున మహోద
యంబుఁ జూనితి దోషాకరాత్మ వృత్తి
నతడు పూర్వాది సింహాసనాధి రూఢుఁ
డైనతఱి నుండరాదని యబ్బుడరిగె.

క॥ మునుపటి యట్టులు ద్విజ రా
జనకుంగడచనియె నుండఁజొప్పుగునే యీ
యనువున మనకని తొలఁగెనొ
యన సద్గణ మపు డదృశ్య మయ్యెంజూడన్.

ఉ॥ గొంగదళత్ప రోజముల ఘమ్మనుతావుల నోలలాడి సో
ధాగణ పుష్పశయ్యల సుమాస్తుని కేళుల వాల్చినట్టి ప్రా
చాంగ నివాఘమూడ్చి కుసు మావనతద్రుమనీడనుపై వై
హంగము మేలుకొల్పుచు(నహర్ముఖ) వాయువులొప్పెనత్రతీన్.

గీ॥ లోకమునను తమము లుపై మై చన శుద్ధ
భావమూని యొప్పె భవ్యగతిని

శ్రృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

యుక్తమిది యనంగ నొప్పు నెట్లన హరిఁ
గాననచ్చు నప్పుడొను తెలివి.

కం॥ మందేహ దేహబృంద

స్యందదుగిది రౌఘ మాకసము ముట్టిన య
ట్లదముగ రక్తభావమ
మందముగాఁ దూర్పునందు మహితంబయ్యెన్.

ఉ॥ దగ్గఱ సూర్య రథ్యముల తాముగనుంగొని తూర్పుగట్టుపై
నగ్గలమైన కోపమున నయ్యెడ ధాతుమయస్థలంబులన్
నుగ్గగజేసి మింటికిఁగనుంగొనఁ జిమ్మెనొ పైరిభంబునా
జగ్గగ బ్రాచియందు జగజంపగు కౌపువయ్యుచె సాంపుగన్

కం॥ అరుణుఁ డుదయించెఁ పొగ్గి

క్తరుణీ మణి సమయధవుడు తనుగలయగ రా
శిరమున శోణమణి మం
జరి భూషణమిచ్చినట్లు సహరక్తిముండై

కం॥ కరములఁదన్ ద్విజరాజా

దరమున నవ్వించి పాదతాడనజేసెఁ
నెరి నద్విజుడన యని ముఖ
ము రహి కుముద్వతికిఁ జిన్నబోయెఁ మిగులన్.

కం॥ దినసాధి నాయకుండ

య్యవ సరమున నుదయమండ నందెను లోకం

బవితథ తేజము యుక్తం

బవు నిది భవనాపుడతడైన కతమునన్.

కం॥ ఇనుడుదయించిన చక్రము

లనుపమ జీవనముబెరసి యామోదముతో

నెనసెన్ సరసులు సంతస

మునఁ కర్మత జనములొప్పె మునుముక ధరణిన్.

కం॥ అంతకుమున్నే కన్గొని

తాంతమహిధరజ బోధతాన్యద్వాద్వా

సంతరపంబుల మేల్కొని

సంతోషము మదినిబొంగ సవిలాసముగన్.

శ్లో॥ కన్నులఁ కెంపు మోవిపయిఁగాటుక సొంపును నిద్రమంపుమే

ల్చున్నుల గోర్లగుంపు నరజారినవేనలి జగ్గు పెంపునున్

చెన్నగు తారహారముల చిక్కున వీడిన కోక పెక్కునున్

వన్నియఁబెట్ట పాన్పుపయి వామవిలోచన లేచె ముందుగన్

ఉ॥ వీడిన నీవిబట్టుకొని వింతగజారిన పైట లోపలన్

పోడిమియైన చన్నుగవ ముద్దులు గుల్కుగ కొప్పుచక్కగా

తాడనజేయుచున్ నిమర దొట్టునఁకన్గవ కెంపు సొంపుతోఁ

చేడియ పూలపాన్పునకుఁ జెంతనునిల్చెను వన్నెమీఱగన్.

వ॥ వలువ చక్కజేసి కలికిచన్నులుచొక్క మైనరవికెసరిది

రుబ్బురంపు కొప్పు దురిమి మొగము కొంతసిగ్గునఁ దలవంచి

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

మొలకనవ్వుతోడ ముద్దుగుమ్మ గురుశిఖామణియైన చోర కపి
ద్రుని చరణారవిందంబులకు నమస్కరించి యచ్చంచలాక్షి
యక్షిణ విలాసంబున నెలరాల పన్నీటిగిండి డాకేలనమర్చి కేళీ
మందిరంబువెడలె నంతటనతుడును తగురీతి నిర్గమించి కాలోచిత
కృత్యంబులు నివర్తించి యెప్పటియట్లు నిజకార్య కారియై
ప్రవర్తించె.

క॥ ఆ చోరకపీద్రునితో
నాచంద్రానన నిరంతరానందముపెం
వైచిత్రమందు మించగ
నాచరితదీయసేవ యై యొప్పారెన్.

ఉ॥ చండ భుజాబల ప్రబల శాత్రవభూరుహ దానవహ్ని కో
దండ ఘనా ఘన ప్రకటదానకళా పరిపోషితార్య స
త్పండిత మండలార్థిగణ భావభవాభ నిజాంగ సౌష్ఠవా
ఖండవిలాస భాసురమృగప్రభు సుక్రమ విక్రమ క్రమా.

క॥ నిరతాన్న దాన కలనా
పరతఃప్రీతి చార చార వర పర తాత్ర
స్ఫురగౌహర షడ్గుణి భా
సురశాస్త్రధురంధరత్వచుచుష్కేనా.

వినుత సుగుణ జాలా విశ్వ విశ్వైకపాలా
మనసిజ సమ రూపా మానవేంద్ర పృథ్వీ
కనకకుంభర ధీరా గర్వ్య వాచావిదూరా
వనజభవమసేషా వాక్య నైపుణ్య భూషా.

గద్య. ఇది శ్రీమదరవిందనాభ పదారవింద మిళిందాయ మాన
మానస భారద్వాజ పవిత్రగోత్ర చెన్ను రు
రా మ చంద్రకవీంద్ర పుత్రాండ్ర గీర్వాణ
భాషాకవితా సుమనోద్దిశోభనాద్రిప్రణీ
తంబైన శృంగార సుధాసముద్ర
పూర్ణచంద్రోదయంబను
మహా ప్రబంధంబునండు
తృతీయాశ్వాసము.

మంగళము.

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

శ్రీ కుభమస్తు

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

చతుర్థాశ్వాసము

కం॥ శ్రీలావణ్య పయోనిధి
వేలాయిత మోహనాంగ విలసిత రమణీ
కేళీ ప్రవీణ సత్పరి
పాలక శ్రీ గుమ్మడంపు పాపయ్య నృపా.
ప॥ అవధరింపుము.

కం॥ ఈరీతిని నక్తందివ
మా రసికాగ్రణిసుఖైశ్చ యత్తుండై శృం
గార రస బ్రహ్మానం
దారుణిని కన్యతోడ నలరుచు నుండన్.

ప॥ అది యెట్లనిన యోగ్య సమాగమంబు జన్మాంతరీయ్య
సుకృతఫల భాగ్యంబునగదా యది గావున నభవప్రభావుండు
భావభవ విభవ కళావిశేషంబులగు స్పృష్టక విద్ధావ ఘృష్టక

పీడన లతావేష్టిత వృక్షాధిరూఢ తిలతండు లక్ష్మీరసీరోవగూహన
జఘనోప శ్లేషస్త నాలింగనంబులను నిమితక స్ఫురితక ఘట్టిత
తిర్యగాఖ్యపీడిత విఘటితోతర సంపుట స్పర్థ స్రాగిభావ్య
శాయికా చుంబన ప్రముఖ ఛుంబనంబులను ఛురితార్థ చంద్ర
మండలక మయూరపద శశపుతో త్పలదళ ప్రభృతి నఖిక్ష
తంబులను గూఢక చూనక ప్రవాళమణి తిలకమణి మూల
బిందుమూల చిన్నాభ్రక మండలాకృతి యుతకాల చర్చితాది
దంతక్షతంబులను పురుషాయితోత్తానవ్యానతాదికరణంబులను,
చంద్రకాంత సాధోపరి భాగంబులను సాంద్రచంద్ర శాలాంత
రంబులను కుసుమితారామాంతర్వాసంతికా నికుంజంబులను
లామజ్జక మంటపంబులను ససారస కాసార సమీపరమ్య ప్రదే
శంబులను స్వచ్ఛంద కందర్ప నిగమాంత రహస్యంబులు కేమ
లాస్యకు లక్ష్యప్రధర్మనంబని రమియింపం జేయుచు విలసిల్లు
చుండె నంతట కొన్ని దినంబులకు.

మ॥ ఒకనాడా మదనాభిరామ నరనాథోత్తంసుఁడనంద సం
విక చస్వాంతతఁ చంద్రశేఖరుని తా వీక్షించి యేకాంతమం
దొకవాక్యంబువచించి చోరకవియేయక్తిన్ మదీయాత్మజన్
సకలార్యస్తుత సాహితీ నిపుణ విజ్ఞానందగం జేసెనో.

గీ॥ పుత్రిరైసెనట్టి యామిసీ పూర్ణతిలక
నాటనుండియుఁ గావ్యసుల్ నాటకములు

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణ చంద్రోదయము.

మఱి యలంకార మదనాగమంబులేమి
చదివెనో యిప్పుడు పరీక్ష సలుపవలయు.

కం॥ నారీమణి రామాయణ

పారాయణమున తదర్థ పారీణతఁ బెం
పారిన నామది సమ్మద
పారావారమున దేలు బవ్యమనీశు.

చ॥ అనవిని చంద్రశేఖరుఁడు హార్దమునన్ మదనాభిరామ చం
ద్రున కనియెన్ నరేశ్వరగురుస్థితి విద్యల నభ్యసించు భా
మిని కడకొక్క దూతికను మీరలుబుపి తదీయ కృత్యమే
పునవిని యంత బిల్వణుని బోటిని బిల్వగఁబంపఁగాఁదగున్.

చ॥ అన మదనాభిరామ నృపుఁడొనని చెంగటనున్న సత్యవా
దిని యను దూతికెట్లనియె తీన్ముగాజని చూచిరమ్ము బి
ల్వణకవియొద్ద కావ్య ముబలామణి తాఁదెరచాటుజేసి యొ
య్యగఁబరిమించుచున్న యదియంచితరీతి నెఱుంగఁగా వ లేన్

కం॥ అనుచు నెలవిచ్చి పంచిన

చని వేగమ దూతి యపుడు చదువులబడిలోఁ

గనరామివారు, కన్యా

మణియంతః పురముఁజొచ్చి మచ్చిక తోడన్.

సీ॥ నవరత్న కనకాసనమున బిల్వణుఁడుండి

తన తోడమీద సుందరిని నిల్పి

కస్తూరి తలకంబు సిస్తుగా నునుటిపై
 దీర్చి చెక్కుల నేర్పుదేట పడగ
 మకరికాపత్ర నిర్మాణంబు జేసి చ
 న్నులమీదఁ గాశ్మీర మలఁది సిగను
 పూదండలుంచి యొప్పులకుప్ప యొప్పేనె
 మించుటద్దముఁ గాంచుమంచుఁబలుక

గీ॥ మొలకనవ్వునవి లలన యందముఁజూచి
 యిచ్చమెచ్చి కౌగిలిచ్చియతని
 మోవినొక్కి సొక్కి ముఱియుచు నుండఁగ
 జూచె రాజహతి చోద్యమంది.

ఉ॥ చేరగవచ్చి బిల్బుణుని చెంగటనిల్చి తదీయపాదపం
 కేసుహముల్ భజించి నృపకేసరి పుత్రికయుక్త రీతి పెం
 పారగగాంచి యమ్మ ముదమందగ నేనిను గాంచవచ్చితన్
 చోరుడు విద్యఁ జెప్పతరి చూడఁగఁ గోరితి నామనంబునన్ .

కం॥ చోరకఃపిందురు ఏరే
 వా రమణీ మేలెయింత వారలతో నీ
 వీరీతి నుండఁగంటిన్
 ధామణి గురుసేవ ముఖ్య ధర్మముగాదే?

గీ॥ లనుచు సోల్లుగ నంబాడి యాకుమారి
 తోడ తాత్కాలిక చితోవులను బలికి

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

తానువచ్చుటఁ జెప్పక దాత్యరీతి
నంతనాజ్ఞప్తమైదూతి యరుగుదెంచి.

మ॥ జననాథాగ్నిఁ గాంచియుట్లనియె వాఛాప్రాడిచే సత్యవా
దిని జోహారు నలేంద్ర జెప్పెదను మద్వృత్తాంతమల్లాజచే
తను కన్యామణి యింటికేగియట విద్యాహృద్యసంబంధ బి
ల్వణచంద్రిక స్యలులేమినన్వలికి హేలంబోవగా నచ్చుటఁ

న॥ ఒక్క పాపముమాసనంబున బిల్వణుండు, తనతొడపయి
పయిదలినిడి పలుకారంబొనరించుచున్నవాడు. కీడావతియును
సరస సల్లాపంబుల నున్నయది. ఇదియున్న తెరంగు విన్నపించితి
నన్యధాకిధనంబు, స్వామిదోసంబు గదాయని, సత్యవాదిని
సత్యంబుగాబలికిన ప్రిభుశిఖామణి కటకటంబడి, చంద్రశేఖ
రుండును, తానును యామినీపూర్ణతిలక వివాణంబునకు జను
చుండె, నంతకుమున్ను కన్నియ మాతీ, నిర్గమనాంతరంబున, బిల్వ
ణుండు, తానును రాజదూతికాగమనంబు రాజాగమన హేతుక
రంబుగా శంకించి చోరు నిజవాసనంబునకుంబంచి ననాధ్వసయై
యుండె నత్తటిదావారికంచుకీ సుచయంబువచ్చి, యచ్చంచలాక్షికి
నరపతిజనుదెంచుట యెరింగించిన కించదంచత్సరంభయై యెద
చేగిమ్రొక్కిన నక్కువల యేశ్వరుండు, క్రోధంబున శోణారవిండ
నయనంబుల నయ్యంబుజాక్షిముఖాంబుజంబుపీక్షించి, పంచశరశర
ప్రేరిత సాభోగచిహ్నంబులగు నఖిదఃతక్షతాది కంబులవలోకించి
కించుచుల దోష్టంజై యుట్లనియె.

మ॥ తనయా రాజకుమారులన్ విడచివిద్వాంసున్ శ్రహింపంగ నీ
మనసెట్లొప్పెను రాజకన్యపుగదా మర్యాద యానా ధరణ
వినవేపెద్దలు జెన్నమందురుగదా విద్యత్సుదాద్ర్యతా
యని తద్వాక్యముదగ్గమయ్యెనుగదా హయేమిసేయందగున్

శా॥ బాలా బిల్వణు చెగటంజనువుచో బంధింపగాఁ జేసితిన్
వాలాయగంబునేఁ దిరస్కరిణి తేవన్ మధ్యభాగంబునన్;
ప్రీతెన్ నాహృదయం బెఱుగగను; పుత్రీనేటికిఁగిరిగా
వ్యాలంకార కళాగమంబులను, నభ్యాసంబుఁ గావించితే.

కం॥ చోరుండీతఁడు జారుఁడు
తీరని కోరికలఁగూడి ధీరుండయ్యెన్;
మీరీ కార్యంబేటికి
గా రచియించితి జగతిఁగలదే యిటులన్

కం॥ తనయా నీపయిమోహము
నినుఁ జంపగనీను; ధరణినిర్జ్వర వరుణి
యనువున నిను గావించెనొ
వెనుదీయక శిక్షఁజేసి విడచెదవానిన్

కం॥ తెరచాటున నుండియు భూ
సురునికి నీటెటు మొదల చొప్పుడియెను ? మ
ర్భరమయ్యెఁ కార్యమటనా
సరణి యధ్యాముగఁ జెప్పుసరసిజ నయశా

గీ॥ ఇట్టిమహార్య మొనరించి తీవుమిగుల
నపయశము ధెచ్చితివి యోర్వ నగునెనాకు
చంపవలెనిన్ను; బాలపు చాలమమన
గలదునీమీదఁ పుత్తివి గాన తెగను.

ఆ॥ వె॥ అనిన ధీరగాన నయ్యామిసీ పూర్ణ
తిలక తండ్రితోడఁబలికె మేఘ
మించుకంత సూర్యునెనసి కప్పినమాత్ర
నలిన రక్తయగుచు నవ్వకున్నె.

గీ॥ పుడమి మల్లీమతల్లి సొపుల్లయయ్యుఁ
కంట కాంక్షాంతయైన భృంగంబుజనదె
వల్లవిత వల్లికిని కుజతల్లజంబు
చెంతవసియించి విడువంగ చిత్తమిడునె.

కూ॥ అన భూపుడుగ్గి కోపం
బున ముత్తినిగూడి తీవ్రముగఁ దాఁజావడికి
జనుదెంచి చోరుఁబలువం
బనిచిన నశఁడేగుదెంచె భయకంపితుఁడై

వ॥ కనుగొనల నవల కణాబులు గురియసతాడ తనికీట్లనియె.

ఉ॥ చోరుఁడ నంచునేనెఱుగ శుద్ధధరామర వంశకోటిలో
ధీరుఁడవంచుఁ గన్నియకుఁ దేకువ శిక్ష యొనర్చుమన్న నీ

ఏరహిఁచోర కృత్యమున నేక వినింద్యత నంది మత్తనూ
జా రమణత్వమూనితివి జారతచోరత నీకు నబ్బెనో?

గీ॥ జారచోరత్వములు గల పూరుషులను
దండనము జేయవలె రాజధర్మమందు
నీవు శుద్ధాంతమునఁ గన్యనియమ మిట్లు
భగ్ను నొనరించితివి దుష్టభావమూని

కావున వధ్యుండవుగదా యని ధార్మికులవలన ధర్మశాస్త్ర
బట్టి విచారించివధయని నిర్ణయించి తలవరులంబిలిపి
చోరునప్పగించి తలవరులారా యితండంతఃపుర దోహంబుజే
వధ్యుండు వధియింపుడనిన, వారునమస్కరించి దేవా నిగ్రహ
నుగ్రహ సమర్థత్వంబు నీయించెగలదు విమృశ్యకారిత్యంబు
నిశ్చేయస సుపాదకంబుగదా తేవరకొప్పడు ధర్మంబుపన్యసిం
వారమె, విజ్ఞాపనంబు జేసెదము కావునఁచారించి సెలవివ
నవుడు, వధ్యస్థలంబున నితడుసేయుపనియు పలుకు పలుకు
మా కెరింగించి తదనంతరంబు వధియింపుడని బలికిన వా
చోరునిం బరివేష్టించి చని నప్పుడు రాజమాన్దాబునందు.

గీ॥ కటకటా బిల్లులునకిట్టి కష్టవృత్తి
వచ్చెనువారు కర్మకిన్వకృత ఫలము
సరయుడనువారు సత్యుభ్రయఃపతనని
దానమనువారు చూచుచో తరతరంబు

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

కం॥ తలనీరు లతసిక్ వధ్య
స్థలమునకుం దోడుకొనుచుఁ జని ఖడ్గబుల్
ఝళిపించిన కలకల నగి
విలసితగతి వెలయునట్టి విప్రున్ వారల్

కం॥ తలనటికెడి తరినేటికి
కలకల నవ్వితివి దీనికారణమేమో
తెలియగఁ జెప్పమటన్నఁ
తలవరులకుఁ బలికె నతడు తథ్యముగాగఁ

కం॥ తలవరులారా వినుఁడీ
జలజానన మీననయన చామికరకుం
భలసిత కుచ నామది లో
పలఁగానగ నయ్యె పుణ్యపరిపాకమునఁ

కం॥ మోహన విద్యయె చక్కని
దేహము ధరియించి నృపతిలిలకాత్మజయై
మోహింపఁ జేసె నిట నా
దేహము రక్షిండుననుచుఁ తెలిసితలఁచెదఁ

కం॥ అనిపన్ తలవరులారాఁ
గనియింక ముహూర్తమాత్ర మాగెదము మదిన్
పనజానన భావింపుము
ఘననిశ్చలబుద్ధి చోరకవి యనిన వెసన్.

ప॥ అంతట నిశ్చలచిత్తుడై, చోరకవీర్రుండు నిరంతర
స్వారాధ్యమానదేవతగా రాజనందనను, భావించిశాస్త్రేయ మత
చక్రవర్తిగావున పూర్వానుభూత విలాసచేష్టల వర్ణింపం దొణంగ
నది యెట్టిదనిన.

ఉ॥ చక్కని బాళువాపసిఁడి సంపెగదండలరీతి గొల్లయై
చొక్కపుగన్నుదమ్ములను చోద్యపుదారను జిల్క తేజి రా
జెక్కెడుముద్దుమేను నాగసీయగ నిద్దురలేచి నట్టి యా
చక్కెరబొమ్మ నెంచెదను సస్త్రపరిశ్రమ విద్యకై నడిన్

చ॥ కరుణపుదమ్మి దుద్దుగతి భాసురమై నవరోచనంబుచే
విరచిత చిత్రకంబునిను వింతగఘాటముగల్గి మత్త భా
వదుచిర ఘూర్ణితంబయి విభాసిలుచున్ నవదృష్టిగల్గు సుం
దరతరుణీ చుంభంబు (నిదె నామది నిప్పటికిన్ దలంచెదన్.)

చ॥ ఉపరతిలోశ్రీమాధికత నూనినచెమ్మట నీటిబొట్లు ము
త్యపుసరుల్లాక్షచొక్కి మగు తెల్వియొసంగగఁ జెక్కుటద్దమల్
చపల సువర్ణకుండల విశాలచక్రచ్ఛక దీప్తిగల్గు ని
క్కపుసాగసూనుకన్నియ, మొగంబుఁదలం చెదనిప్పుడున్నవిన్

ఉ॥ ఆరమణి శిరోమణిని యాజవరాలిని, యాలతాగినిన్
యారుచిరాననాంబురుహ నక్కట కన్నులఁజూడ కెట్టు, పీ
తీరున కాముబాణముల తేకువ దూలిన మేనుచల్లనై
యూరట గాంచువాడ నయయోవిధి, యింకిట నేమిసేయుదున్

ఉ॥ చొక్కపు జవ్వనిన్ గులుకుచోద్యపుగుబ్బల యుబ్బుగల్గిపెం
 పెక్కిన ముద్దుగుమ్మను సమృద్ధశరచ్చశి సుందరాననన్
 మక్కువ కౌగలించి ముఖమంజుల పద్మమొకితయెత్తినే
 చక్కెరమోవిపానకము చాలకదావడలతు నిప్పుడున్

చం॥ అలరుల పాన్పుమీద చెలి యల్కను పల్కకనొత్తిగిల్లినన్
 బలుకకవీవనన్ విసరిబాగుగ కమ్మలనుంచు చేష్టనే
 (వలచితమిన్ మృదూక్తులనుబల్క వికావినవ్వుభామినిన్)
 దలచెదఁగాక యెన్నిటికి? దైనమనూర్పుము రాజకన్యకన్.

చం॥ కులుకుమిటారి యుబ్బరపుగుబ్బల యుబ్బు వినీల నీలమం
 జలకుటిలాలకంబులను చొక్కపుమేల్జిగింపు నొప్పుత
 న్ములబురణించుకన్నగననృద్ధమొగంబునుమోవి కెంపుసాం
 పులుగులుకంగ నొప్పువీరినోకి దలంతుగురూక్తికై వడిన్

చం॥ పరువపుమల్లెమొగ్గల నెపంబులుబల్కెడు చొక్కమైన ప
 ల్వరుస, యొకితంబుడముగనాచుచు జూచెడుకన్నదోయి య
 బ్బరపుమిటారిముద్దొసగుపున్నమచండురుగేణిసేయు సుం
 దరిమొగమేన్దలంచెదఁ కృతజ్ఞుని నీతిబగోపకారమున్

చం॥ కలకలనవ్విచండురుని గందగజేసెడు కొమ్మమోము నూ
 ర్పులకరుదెంచుతు మ్మొదలపొంకిపుమోతల, కించుకంత యొ
 ప్పులదొర పూవుగోలలను పొల్పెసలారుచు వెల్లవైనఁ చె
 క్కులకనుదమ్ములన్ సొగసుగుల్లునటాచుడలంతునాత్మలోన్

చం॥ ఏడమభుజమ్ముమీద నొకయిదుక బలనకొప్పు
విడిబడి ముద్దుగుల్కకొక వింతగమర్మముమీదఁజేరి
నిడి నిరతిన్ మరుల్కొలుప నెప్పుడు, తప్పుకనన్నుజ
తడబడనట్టి (నాచెలి నె దన్ దనివోవఁదలంతు ని

చం॥ అలననొకర్తుగూడిన విలాసముతోఁ జెలికేనుము
తలతలమంచు దోచుచును తత్తరపాటున బోవఁజేరి
చెలిమిని బట్టసిగ్గుకొని చెక్కులఁగన్గవ నీరుజారగా
వలదనియిబ్బడించి చను వామ విలోచన నెంతునె

చం॥ అలసిరతాంతమండు సాగపై నకనుంగవ ండ్రిప్పిమూ
ద్దులవగచిన్ని యూర్పులను, తొల్లిటిజగ్గుజొంగి
తళుకుమిటారి తెల్వీయు, నితాంతమనోహర ఘర్మణి
కులుకువగల్గఁగించు నల కోమలిమోముఁ దలంతు

మ॥ అపరాధంబొనరించలేదనుచు నేనత్యంతమున్ గాన
సిపదద్వంద్వము మీద వ్రాలినను గాసిన్ దైవమా
ద్దపు కెమ్మొనిమెటుంగుటూర్పులకు గందన్కంత న
శుభపయస్త్వంబున బల్కకుండుసుదతిన్ సుశ్రోణి నే

చం॥ తమి నెలిబట్టి చీర మడిచిత్తగమంచుచు వే నితంబ
బముపయి నిగ్గుసిగ్గు తడబాటున జాణతనంబుజగ్గు
దముడగసూదహిపఁగర తామరసంబున గప్పికాము
హము, నతనాభియందునొకహస్తమునుంచివకా

ఉ॥ అద్వమూన మద్రదనఖాంకితమైన మొగంబుచూచుచో
ముద్రియ వెన్న నేనొదగిరోయిన నీడ యొకింతజూచి నా
యొద్ద నెయుండె నీతఁడనియుల్లము ఝల్లన సిగ్గుజగ్గునన్
కొద్దివడకు జంకుగల కోమలి నిప్పటికిం దలంచెదన్

చ॥ మొగమనుతమ్మివాసనకుమోయుచువచ్చెడిమేటి కేటులన్
సొగసుమిటారి పద్మమునజోపుచు మించులమించు తక్కు బె
ళ్లుగలకనుంగనకవగనుకొంచెమువంచుచుముద్దుగుల్లుచున్
జిగిలవింతవాసనలఁ జెల్వగుచెల్వను జాతు నెమ్మదిన్

ఉ॥ ముందర వెన్నపార్శ్వముల మోసలముంగిట నింటిలోన నం
దంద చొకాటపుం బసిడియందపుమోమున నడ్డజూపుచే
నుదములైన కన్నులొక యబ్బురపుంవగఁ గుల్కిజూళువా
యందెలుమోయ గా దిరుగు నానవరాలి విరాలినెంచెదన్.

చ॥ అలుకను కేలువమ్మి మొగమందిడి నేజుచుచెంచుదోవఁదా
దలకక చూచుచుండఁగని తల్పుమటుగున నేనుదాగ ము
ద్దలదొరరార దాగెదవుదొంగవలెన్ భళిరాయటంచు న
న్లరవవాక్కులన్ బిలుచుకామిని నిప్పటికిందలంచెదన్.

చ॥ చికిలివెటుగునవ్వలను చిక్కనివేల్పుల బువ్వతీపులన్
చకచకలీనుకొపుగల చక్కనిమోవిని ముద్దుగుల్కుద
ర్శకరసపేలవంబులగు భామినిమేలపుమాట లేను త
ప్పకమదిలోననిప్పటికి భావనజేసెద కాపురేవిధి.

ఉ॥ తీరుగఁజెక్కుటద్దములఁ దీర్చినకస్తురి పత్రరేఖలుచే
తోరపుమఁచిగంధమున దోచినజగ్గొకకొంతవిత
నేరుపుకన్నుదీర్చుటయు నిబ్బరపుజగి గల్బిగుచ్చ
బూగుటగల్గి నిచ్చలుసముజ్వల నూచెలిమోముః

చం॥ తడవుగ నేను బోనితరి తాళగ నెకను మారుబారి
గడుసరియైన యొక్కచెలికత్తియతోడుత వచ్చిచ
పడకృహబుదాపునను పల్కరునవ్వుచునంత న
లిడుచుహసించుచు న్నెదకునింతిఁదలంచెద చాలః

చం॥ మదనునియిల్లుజాతునను మక్కువఁజొక్కపు
మదవతి యోరమోమునను మాటికి మాటికి న
లునుటుమిటారి గుబ్బకవ యుబ్బునకొనువడంక
గదలగ గోకిసిగ్గుగొను కామిని నిప్పటికిఁ దలం

చం॥ బిరబిరవితగావలపు పేరిమివా!లి జొచ్చివచ్చు
తెరగొకయింతగాంచుచు సతిత్వరితంబునఁ కన్ను
ద్దరనటియింపనేను చెయితోడుత మెల్లనమేను
క్రూరఁబులకించిలేచినగు కామినినిప్పటికిఁ దలం

చం॥ చాలును చాలురాకుసుని జాణతనంబుఁబల్కి
మేలములాడుచు న్నీలపుమిక్కిలి గల్గుట వన్ను
దాళగజాలరాయని నితంబముమెల్లన తానయె
దోళనమాచరించు నల తోయ్యలి నిప్పటికిఁదలం

చ॥ కలకలఁబ్బయ్యెమోమున జగతసంబుల మేడమీదటన్
చెలియలతోడ కూటముల సిగ్గరిముచ్చటలాడు నంతనా
ఁగలికిడియైఁ నన్నఁ గనియమ్మక చెల్లముటంచుఁ జూపునో
ల్లలవెగడొందు వాగని లజ్జచునిల్చిన యితి నెంచెదన్

ఉ॥ నిద్దుర లేచి వెన్కకటనిక్కుచు మేన్విరుప్పిల్లుజేయుచున్
దిద్దికొప్పువీడి యొకతీరు వగల్గులుకంగ రంగుగా
కొద్దిగవిప్పిల్చి కనుగొంచును కన్నుల మోవిగంటులన్
తద్దయుజాచిచూచి నగు తస్వనిచిత్తములోఁ దలంచెదన్

ఉ॥ నేరముజేసినాదునను నేరుపుమాటల బుజ్జగించినన్
తీరినకోపమూని యటుద్రుక్షును మోమొక రాతి పుల్కలన్
తోరపుమేనిండ తమిదొట్టగఁ కాగిటఁజేర్చవచ్చి వ
ద్దోరియటంచు దుస్సహ మిదోయన బల్కెడికల్కి నెంచెదన్.

చ॥ విరచితనిద్రాయయ్య నతివేగమెలేచియు చేతులెత్తి మే
న్విరచుచు, నావలించునెడ పఱగుచొక్కపుటూర్పువాసనన్
తరుచుగవచ్చి యుచ్చుచు మువ్వభ్రమరభ్రమ దభ్రవిభ్రమ
స్ఫురిత మధువ్రాచలిత శోభితనేత్రను కాంతనెంచెదన్.

చ॥ చెలియలతోడ ముచ్చటలు చెప్పగ నేగికురించివోయిక
మ్మలుకదియంగమాయుచుగనుంగొనువారలుచెప్పుమెవ్వరే
చిలుకల కొల్కివీరన వచిపనాయమ్మయెరుంగనంచుఁ జె
క్కులు బులకింపగా నగిప కోమలినిబ్బటికి దలంచెదన్.

చం॥ మెలపునమోవి నొక్క తనిమిక్కుటమై నను గొగలించి కో
ర్కులనల సుఖ బైకొనినఁగొంకక మేన్బులకొప సిగ్గు త
న్నలమిన యూర్పు దీప మొకయంత చలింపక? కన్తిభూషణో
త్పలమున ముద్దులేనగవు దాచిన యాచెలియుం దలంచెదన్.

చం॥ కలకలకంఠ కంఠముల గాదనుపొక్కులు చొక్కమైన యు
చలనడపించజాలునడ చక్కనిపున్నమ నిండుచందురు
కలలడగించు మోమును శిఖిండి శిఖిండము కట్టగట్టి వే
నలి పగడంపు మోవిగలనాయక నామదినెంతు నెప్పుడున్.

చం॥ గమగమతెమ్మి తావిసమకట్టెడి మోముననాదుమోవి తా
తమినిడిపూవుగోలలను, తాపమునొందినమేను మేను తో
సమముగ బిగ్గకొగిటను, జారగనీకను పాన్పుమీదటన్
రమణముసేయుచున్న వలరాయనియింటి నిశానినెంచెదన్.

చం॥ రమణులతోడగూడి వలరాయని పూజకువచ్చి చొక్కమై
గమ గమమంచుతావులను గొక్కెడు కేళివనంబులోన మే
లముబచరించు నన్నుఁగనిలాతిది యీచెలికత్తె రాకు పో
సమయము గాదటంచు, కనుసృజ్జలజేసిన కొమ్మనెంచెదన్.

చం॥ కులుకుమిటాగిలేనగవు కొంచెమువంచుచు, దిగ్విచూచు, ము
ద్దుల కడగంటిచూపులను తోరపుపయ్యద జార గబ్బిగు
బ్బలవిడిబడ్డ కుండవపు బంగరురంగులు పూవుదేనె వా
నలుగురియిచ్చు పల్కులును నాపయి గుప్పిన జాణనెంచెదన్

ఉ॥ ముద్దుగన్నుదోయియరమూయుచుచేతులుకంకణంబులన్
రద్దొసరిపగా బొనులు రమ్యభంజంబులు మాటిమాటికిన్
నిద్దపుకాంతి చన్నుగవనేర్చునవంచుచు వేలితోజెవిన్
తద్దయు జేయి గోకుటల దంభమనగను కాంతనెంచెదన్

చ॥ కుంకుమిటారి గబ్బిచనుగబ్బలు బంగరునీరుపైటపై
జింకె చళిత్రయంబుపయి చిందులుదొక్కగ ముద్దుటూర్చుచే
తులువెసయెత్తి మేన్వీటచి తోరపుపొక్కిలి గానవచ్చు నే
ర్పుల ననుగారవించు పువుబోణినెంతు మనాబులోపలన్

చ॥ సురతివిశేష కాలముల సూత్రితపుత్రిక చందమొది గు
ర్భరజఘనాతి భారమున రమ్యశరీరమువాడ చొక్కమా
మచనిగృహంబుసొంపులసమానతఃగాంచగకొంతమూయుచున్
దెలుచుచు కన్నుదమ్ములను తేకుననన్గను కాంతనెంచెదన్.

ఉ॥ తిన్ననిగాలిచే గదలుతీవగతిన్ గనుపట్టి పల్కులన్
క్రాన్ననవింటి రాజుచెలి గోటను మీరెని వీణెమోతలన్
సున్నగజేయునాగరిత సుందరమధ్యమ కామ దామ సం
పన్నసరోజ చంద్రముఖ భావములోగనుపించు నిప్పుడున్

చ॥ అలరి మిటారి తమ్మిమొగమందలి తావికివచ్చి ఝమ్మనన్
తొలగని తేటిమొత్తముల తొటిలి బెగ్గిలి హంకరించు చే
తులువిడిలించి తోలుచునెదుర్కొన జాలకవిహ్వలాంగియా
చిలుకలకొల్కి ముద్దువగచిత్తములోపల నెంతునిప్పుడున్

శ్రీకృష్ణ దేవరాయల ప్రబంధము

చం॥ తరగక మున్నగు నయిన తాపమున బెగడ్డొందు సుందరిన్
తరుణిని తన్విమత్త సుతపియ రమ్యకురంగలోచనన్
సరససుగంధమాల్య మణిచారు భూషణముల్ ధరించుచున్
బరగినహంసయూనను శుభవ్యతి నిప్పటికిదలంచెదన్

చం॥ బలసిన గబ్బిగుబ్బలను పైటదొలంగిన జక్కసేయగా
దలచియొకింత వితవగదార్చెడు చొక్కపుకుందనంపు గా
జాలుచెయిసాచజూనులది సుందరి శంకనటించి బల్కునా
పలుకులువించు నవ్వకలభాషిణి నిప్పటికిన్ దలంచెదన్

చం॥ కులుకుమిటారి గబ్బిచనుగుబ్బలవంగిన ముద్దుగుమ్మను
జ్వలనవనీలకుంతలను చంద్రనిభానన యావనాభ్యమం
జలకనకాంగి రమ్యతరశోణ మణినిభదంత వాసి నే
దలచెద నిద్రమాపుగల తన్విని మన్మథ వైజయంతికన్.

చం॥ తళతళ కాంతిచేముల దంశములు స్వలమైన మొల్ల మొ
గ్గలగెలువంగ మన్మథుడు కార్యమువచ్చిన వేయుతమ్మిప్పు
ములుకులుజూపులన్ జలజమున్నెరిగొప్పన ముద్దుగుల్కుసా
క్కులసుఖయింపఁగోరియనుకూలముబల్కెడుకల్కి నెంచెదన్

చం॥ కలితరగన్మణీలసిత కాంచనకంకణముల్ కరంబులల
జెలువువహింపఁజూదురుగృహింపగజేసెడు మోముదమ్మిము
ద్దులుగులుకంగ కూటసునిదొచిన సొక్కునకన్నమునాసి వి
క్కిలి మదలాల సాంగియగు కీరమృదూక్తిని నెంతునెమ్మదిన్.

చ | పగడపుకోళ్ళమంచమున వానుపుమీదను బన్వళించి సంత
పగిపుచ్చుదించుబాల్చి కరపాజరమాదొక వీణెమేళవిం
చిగళరనాబులన్ గరగజేయగపాటలు బాచున్నదిన్
చిగురుకటాంజోకబలుచిన్నను గోరెడికాంతనెంచెదన్.

ఉ | బంగరుదండి కుండలనెపంబుల బల్కెడుచన్నుదోయి, ర
క్తాంగుళిమధ్యరేఖల హూయల్లలచేతులు భీతపూత సా
రంగవిలోచనంబులు నిరంతరమన్నధి బాణపద్మము
ద్ధాంగ మణీయమై చలితమైనవలగ్నము బింబసన్నిభా
ధంగవిలాసితోవృణును బాటిలుపాటల గంధినెంచెదన్

ఉ || వేడుకమీర బాడిగురువిందపు పూవులబంతికేలు ము
ద్దాడగనేటవాలుగ సాయల్లలముత్యపు పేర్లుదాల్చియున్
బోడిమియైన నెమ్మొగమపున్నమచందురు మీరగల్గి పూ
బోడినిగెల్చు చక్కదనముంగల యంగన నెంతు నెమ్మదిన్.

చం | మరుడను మావటీమ, ననుమత్తిగజంబుగ సోచిచూపనే
గురుతరశృంగులంబున నకుంతితబంధము గల్గుట్లుదు
ర్భరకదలీ నిభంబులయి పాటిలుసక్తుల పెద్దమోడులన్
దిరవుగగట్టివైచె పసియేమివృద్ధోక్తుల కాంతనెంచెదన్

చం | వదలడుగా సదాశివుడవశ్యమునిచ్చికిన్ విమంబు లా
ముది కమతంబు నేటికినిమోయుగదాధర వాహినీశుడున్
కుదిరిచెగాదె యిప్పటికి గుడ్డినిబాడబవహ్ని యట్టుల
గదయొక కార్య మొప్పిబుధ కాండముపాలన నేయు నెప్పుడున్

ఉ॥ మేనొగి పంచతందని మేళన మొందును దత్తదంశనం
నేనొకవిన్న హలు విధినికొనిరించెద మౌక్తిక వేడ్కతో
నానలినాక్షి వాపి జలమాచెలియద్దము నగ్నియామృగాం
కానన యిగిముదు చదలాసతి చామరమందువాయు, వా
నూనసుగిది దారినిల సుస్థితిచే వినిసిలుగాపుతన్.

ప॥ అనియిల్లు చిల్లలుగుడు చింతింపుమాడ నంతకుమున్న
యంతఃపురంబున.

చం॥ గురువగుబిల్లులున్ నృపుడుకోప...సిల్పక చంపుమగుచుఁ జె
చ్చెరసెలవిచ్చి పంపెననిచేడియ జెప్పగ కన్యమేనుతా
నరుగక, గుండెరులుమన నేలను నేలను పొర్లిపొర్లి ని
బ్బరమగుమూర్ఛ పు నశుభప్రభమూర్ఛిల లేచియిటనున్

ఉ॥ హారమణి ప్రసూనశర హావిశేఖర హామనోహరా
హారమణీయ వాగ్విభవ, హాచతురానన హాశ చంద్రమా
హారసికావతంసవర హాజగతీపతి వారవందితా

హారతిజానిశాస్త్రచణ, హానుమభూషణ హాహ చిల్లణ.

శా॥ పాశేశా తెరచాటునన్ సకలశాస్త్రాభ్యాసముండెసి, నీ
ప్రాణాబుల్ గొనజూచితిన్ గురుండవున్ బ్రాహ్మణ్యగణుండవున్
పాణింబుల్ త్యజియించెనన్ జగతిం బ్రహ్మము తాదోషమ
వ్యాణీజానియు సేయ రాదనుచుఁ బ్రాబల్కు ల్వచించుంగదా.

క॥ యేటికినిన్న జూచితిని యేటికినిపయి మర్లుకొంటి, నీ

వేటికినన్న గోరితిని లేటికి కూలమియయ్యె రాజు తా

రసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

టినిట కేటికి నిద్దరజూచె నాపె, తా
రాజనకు, నేటికేజంపడలంచె నాతడున్

నిముష మైనా
బాణములు నిల్పదగునా యిసీసి
లయెత్తుక నే
దిరుగంగ నేర్తు నన్యాయముగన్.

నేవజేయుచు
చదివిదేహధనములు వారే
రినదానా
దగునని స్మృతి తెలుపుం గాదే.

జంపింప నిపుడు జేసి
న నీవిత తెరంగుగలదె
కు విడచెద దేవనిన్ను
నిలువుమీకోపముడిగి.

నె యారీతి దైవనియతి
పంబూన నే నేమిసేతు
కోకయున్నవి బంధనంబు
దను నేనకుంత సరణి.

యని కొప్పుపై నొప్పుగా
కొవ్వరు లుంచు వారెవ్వరింక

కనకాంగిరమ్మని ఘనహారములు మెడ
నింపుగావేయు వారెవ్వరింక
జలజాక్షిరమ్మని కులుకుచుఁజన్నుల
(నెలమిమర్దించు వారెవ్వరింక)
రమణిరోరమ్మని మమతఁగొగిటఁజేర్చి
(నవ్వించి యేలువా) రెవ్వరింక.

గీ॥ పాన్పుమీదను ననుగూడి పవ్వళించి
ఇంచువిలుకాని శాస్త్రంబురెవ్వరింక
లక్ష్యలక్షణ పూర్వవిలక్షణముగ
నరసేచెప్పెదరహహ చిల్లణకవీంద్రీ.

ఉ॥ చోరకవీంద్రీ నాకయి తిశ్రుద్ధిగ నీపుశరీరమిట్లు పెం
పారగనిచ్చి నీవిపు డయారె తదుత్తమ లోకయాత్రీ, ఏ
స్ఫారతఁ బూసనాయెడల ప్రాణములుంచితి లోకనిందయున్
నారక వేదనల్ తరుచునన్నుఁ దపింపగఁజొచ్చె నక్కటా

ఉ॥ తీరనికోర్కులన్ రతుల తేకువ నాప్రియుడైనయట్టే, యా
చోరకవీందుకొగిటను సొక్కిసుఖించిన నేను, పొందుగా
గోరుదునేమతోక్క నృపకుంజరపుత్రుని శర్కరాసుభో
దారరసజ్ఞనింబరస, ధారణగ్రోల దలంచునే భువిన్.

క॥ మొదట మముగూర్చినప్పుడు
ముద మొదవగ నీదుకాణముల నేసితివో

మదనా మదనాతత స

మ్మదుఃఖోరుని రాజుచంప ముడిఁజూచెదవే.

కం॥ కేకే కోకే శౌకే

పైకేమీరైన యడ్డపడరాదా శో

త్రైకాయతాప లోకను

నాకాద్యుల్లోక లోకు నతిధృతితోడన్.

కం॥ ఆలీ రాజమరాళీ

యాళీకేళీవనాంత రావనిజాళీ

హాళిన్ బాళిన్నాదువి

రాళిన్ నృపహాళిఁ దెల్పరాశేరుగదా.

కం॥ ఈరీతిబాష్పధారా

పారావారమున వదనవనరుహశోభా

దూరీకృతయై కిన్నియ

ధారుణిబడిమేను వదలఁదలఁచుచు నుండెన్.

ప॥ కన్యాంతఃపుర రక్షకులగు దావారిక తల్లజులప్పల్ల
వాధరంగని, తడబడి యెల్లెడలంజూచుచు రాజసమీపంబున
కరిగి తగురీతింగని యిట్లని విన్నవించి రది యెట్లనిన.

మ॥ ధరపైవ్రాలుచు లేచుచున్ బారలుచున్ ధమ్మిల్లమూడన్ కుచో
పరిహారంబులు సుగ్ధుగాఁగనుగవంబాష్పంబులుప్పొంగి, ని
ర్మరరీతిన్ బ్రవహింపఁగంతమున నిర్బంధంబుగాఁపైటచే
నురితాఁబోయఁదలంచె నీతనయ హా యుక్వీశ్వరావింటివే.

గీ॥ గురుఁడుప్రాణేశ్వరుఁడు విప్రకులవతంసుఁ
డైన బిల్వఁబుడెపుడు రాజాజ్ఞవలనఁ
దెగని మునుపేనువేగమే తెంపుసేతు
ననియె కన్నియ; వింటి వే జనవరేశ్వర.

క॥ అనివిన్నవించు తఱి బి
ల్వఁబుడెంగటనుండి భృత్యులరుదెంచి “శిరం
బునునడిఁ ద్రెంపంబూనిన
మనమున సంతోషవార్ధి మగ్నుండగుచున్.

క॥ కలకలనగి కన్నియతోఁ
గలసి మునుపు జేసినట్టికామకీర్తి
విలసనములు తలఁచుచు ని
శ్చలుఁడై యతఁడున్నవాడు జనవర” యనుచున్.

క॥ వినిపించిన ధరణిపతి
తన తనయకు, బిల్వఁబునకుఁ దలఁచుగమమతల్
గొన కొనియెననుచు జంపకుఁ
డని బిల్వఁబుఁబిల్వఁబంచి యంతటవేగన్.

క॥ త్వరపడుచున్ కన్యాంతః
పురమునకుంజనియె రాజాపొక్కుచు మదిలోఁ
బురపుర కన్నీరొలుకగ
జరుపుననచ్చటికిఁ కల్పవల్లియువచ్చెన్

ప॥ చనుదెంచి యజ్ఞననీజనకు లచ్చట విచ్చలవిడిబెరిగిన
బిల్వీణవధోపకృమ జనిత దుఃఖాంభోదిదాటదరి నత్తరి గానక
సేల పయింబడి పొద్దుచుఁగన్నీరు మున్నీరుగానేడ్చుచు సిగముడి
జిక్కుబడినకురులను చెరగిన కాశ్మీర తిలకంబును, చెదరిన
మకరికాపత్రంబులును, తెగిన ముత్యాల హారంబులును, ధూళి
ధూసరితంబైన దుకూలంబును బడలిన మవ్వంపు మేనును,
యుబ్బినరెప్పలును, వాడిన నెమ్మొమును గల్గి దెంపుజేసి నిజ
కంతంబున, నకుంతంబుగా నురి దవిలించుకొని యున్నంగనుంగొని
నేజెల్లనోయమ్మ యిదియేమి పడుచుఁదనంబని, రోదనంబు
సేయుచుఁగల్పవల్లి తల్లడిల్లి యురి వదలించి కొగింటంజేర్చి బుజ్జ
గింపుచు తనయ కిట్లనియె,

క॥ అమ్మా వెట్టివి గదవే

యిమ్మెయి మెయి విడువబూననేటికి మదిలో
నుమ్మలిక బాపు బాపురె
సమ్ముద మొనరింతు నీకుసమ్ముద మొదవన్.

క॥ అని తల్లి మాటిమాటికి

తనుమిక్కిలి బుజ్జగింప దట్టపుతమిచే
తనువెక్కివెక్కి యేడ్వగ
వసజానన యంతఁగల్పవల్లి తనప్రియున్.

క॥ కనుగొని యిట్లనియెను

జననాయక నీదు మదికిసంతోషంబే

మనతనయమేను విడువం

బనివడి యత్నంబుసేయఁ బలుకవుమేలే!

మ॥ రమణానీమనసైంత కట్టడిదయో రాకేందుబింబాస్య యీ
రమణీరత్నము నీదు నందవగదా రాగాంధయై మున్ను నే
రములాపారునతోడ జేసెనని నిర్దాక్షిణ్య చిత్తబువన్
క్షమ సుంతైనను లేక యీ సరణి నాజ్ఞాపింపగా నేటికిన్.

కం॥ గురునకు కైంకర్యంబీ

తరుణి యొనర్చినది ముఖ్యధర్మము నీవీ

తెరవెల్ల శాస్త్రసమ్మత

సరణియనుచు జేసితివి విచారింపకయే.

చ॥ ధరణి నిర్జరుజంపినందున మనస్తాపంబువన్ కన్య బం
ధురనిర్బంధ మృతిగనుక నృపమణి తోడ్తోననామిద చె
చ్చెరప్రిహత్యయు బ్రహ్మహత్యయును నిశ్చేషంబుగానీకులం
బరుదారక నశియింపజేయు బహుదోషావాప్తి యంతేగదా.

చం॥ సరకమువంశ నాశనము నాధుడమేలొ కులంబుపుణ్య లో
కరతినిజెందగోత్రము జగంబునవన్నియ కెక్క కన్నియక
వరమణియైన భూమిసురవర్యునకిచ్చి యశము జెంది భా
సుర సురలోక సాఖ్యములు సుస్థితిగాంచుట మేలొయెంచినన్

కం॥ కావున వడి దేవా భూ

దేవాగ్రణికొసంగ కూతు, దేవహితము భూ

శృంగారసుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

దేవహితంబును మానవ

దేవహితమ్ము నిఖిలపితృదేవహితంబుకా.

వ॥ అగునని విభుని చరణములపై ననితరవాక్యముగ వ్రాలెనా
యమ;రాజాగ్రీణి దీనమానసుడై తనప్రియనటులేవనెత్తి తత్తర
పడుచున్ గద్గదకంఠుడై యిట్లనియె.

మ॥ వినుమావల్లభ దీప్తకోపముననే విప్రగ్రణిన్ జంపుడం
చనిపంపించితి మోసమాగద ద్రుతంచార్యా నకురీవ్ కిం
చనవాకార్యమటంచు బల్కుదురు రాజస్త్రీల బెండ్లాడ రా
దని శాస్త్రబ్రవసీసురావళికి నిషేదార్థంబు బోధించునే.

గీ॥ దానపాత్రము బ్రాహ్మణోత్తముడై కాడె

కాపునఁగుమారి నా చోరకవివరునకు

శాస్త్రబ్రుధజనవర బంధుసంయుతముగ

నిచ్చి ధన్యతనొందెద నేనుజగతి.

కం॥ అని పల్కితనయ తోడుత

ననియెన్ మాయమ్మచితవిడుపు మకటా నిను బి

ష్టిఁబునకొసంగెద నమ్ముము

మనమున సంతోష మొదవ మహితస్థితిచేన్.

గీ॥ అనుచువారల నూరార్చి యంతనంతి

పురమువెలువడి సరపతిపురము పెండ్లి

వేడ్కకై భూరిశృంగార విహితసరణి

చేయఁబనిచెను భృత్యనికాయమపుడు.

ప॥ అంత

గీ॥ కొలువుకూటంబునకు రాజకుంజరుండు
వచ్చిసభజేసి కూర్చుండి వసుమతేశ
మంత్రీవిబుధజనంబుల మహితరీతి
పిలువ నంపించి యెల్లర నెలమిజూచి.

కం॥ ఘనుడగు బిల్వణ కవీచం
దూసిన కర్ణాసనమొసంగి తోరపు చిరు న
వృష చంద్రశేఖరునితో
ననియెన్ సభ్యులకుఁగార్యమతి శీఘ్రముగన్

ప॥ వినిపించి మహారాజానుగ్రహంబు గొనుమనిన నతండు
వారల కిట్లనియె.

ఉ॥ వింటిరెసభ్యులార పృథివీపతినందన కావ్యపాఠమున్
గిట్టక చోరుసన్నిధిని కృత్రిమభక్తిని మోముజూపకే
యొంటరి పాటునంజదువ నొయ్యనవారికి పొందుపొందె జూ
వింటిమిటారి నేర్పున కవిప్రభుఁడాచెలితోడ నుండగన్.

ప॥ కొన్నిదినంబు లరుగునంత.

మ॥ ఒక నాడా కవికన్యకామణుల కామోద్యేక సంభోగ న
వ్యకలాపంబులు రాజెఱిగి నియతిన్ వాంఛించి శీఘ్రంబు వి
ప్రకవీంద్రున్ వధియిపజూన్కొనఁగదాపంబున్ సహింపంగ లే
క కుమారీమణి తెంపుజేసుకొని రాగంతంబు బంధించినన్.

సుధాసముద్ర పూర్ణచంద్రోదయము.

శకులైన కల్పవల్లీ మదనాభిరాములు కన్నియ
స్త్రీణునకు కన్యాప్రదానంబు విశేషఫలప్రదంబని
నానుగ్రహంబపేషించి మీకు విన్నవింప నిపుడ
-రారంభంబునకు శుభోదర్క తర్కపూర్వ
ము వచియింపుడనిన వారలిట్లనిరి.

రామ ధరణీశ్వరుభాగ్యము జెప్పజేషభా
తీశ గురుశక్రులకైనను శక్యమే ద్విజో
స్పృహఁడయి తద్దయుజెద్దగు బిల్వణాఖ్యుగ
ప్రసాదము నందితు జేయఁడలంచినందునన్

నమశ్శుడు మదనసుంద
మఁ డఖిలవిద్యాచణుండు
చికి భవ్యాంగియైన
కంట భాగ్యంబుగలదె.

చోరకవిశేఖరుకై ప్రమదబెసంగన
శతశయ కూతురునిచ్చు తలంపుచే బుధ
కానకృతి శోభితసద్గుణ రత్నరాశియా
మ భువనేశ్వరుఁడెత విశుద్ధమూర్తియో

కెతెనభికులు వక్కాణించినవిని యత్యంతసంతోష
పొందుచు, సమ్మహి మహేంద్రుండు చోర
సమానాదుగా కర్పూరవాసిత విటకాదికంబొసంగి

యితరవిద్యత్స భాషణుల నంచితగీతిని సత్కరించి యథాస్థానం
బునకుంబనిచి కన్యకాపరిణయోపశ్రమ కుతూహలంబున మంద
హాస భాసమాన నదనారపించుండై, చంద్రశేఖరు మొగంబు
జూచి యతనితో నిట్లనియె.

గీ॥ భువనమోహిని యామిసీపూర్ణతిలక
పరిణయంబిట్లు సమకూడె బంధుజనుల
పిలువ నంపింపఁ దగువారిఁబెట్టి పంపు
మనిన నాచంద్రశేఖరుఁడట్లొనర్చె.

ఉ॥ అంతట నేగుదెంచిరి సమగ్రమదేభ తురంగపాలితో
కుంతల మాశవద్రీవిశఘ్నేటకభోట మరాటలాట, భూ
కాంతశిఖామణుల్ తగినకానుకులంగొని నిడువేడుకన్
స్వాంతముచల్లజేయ జలజాత విలోచన పెండ్లిజూడగన్.

గీ॥ రాజమండల శోభా విరాజితమయి
మహితగురు బుధకవి లోకమండితమయి
లలితలావణ్య లక్ష్మీ విలాసమగుచు
భాసురంబయ్యె లక్ష్మీనివాసపురము.

ఉ॥ అంతట భూవిభుండు సముదంచితలీల సమాగతాననీ
కాంతశశాంకులం దగిన కాంచనరత్నవిభాస్వదాల యా
భ్యంతరసీమనుంచి తనయా సముదార వివాహకాల మ
త్యంతమనోవికాసకరమై నెఱికోర్కులు నింపుచుండగన్

శా॥ యెన్నాళ్ల చ్యుతుఁడాత్మవక్షమునఁ దానింబొందఁమినుంచునో
యెన్నాళ్ల బ్రజఁడా స్వగహ్వరము నందిల్లాలిని దాల్చునో
యెన్నాళ్ల శ్వరుఁడరదేహమున నదీంద్రాత్మజుగూర్చునో
యెన్నాళ్ల కృతిపెంపు గాంచుధరలో నాచంద్రతారార్కమై

ఉ॥ బుధు సుహృన్నిరంతర శుభంకర వైభవశీల సర్వ పు
ష్పంధయవేణికా నయన పంకజభాను సమానదేహ స
త్తైస్సిధవపాదఘట్టన రసాప్రసరద్భహు చూర్ణ దుర్నిరీ
త్యౌంధజనాయి తారిమనుజాధిప శౌర్య సురేంద్రనాదనా.

కం॥ మందర ధీరా యాచక
మందారా రసికవర్య మనుజార్యజనా
నందవిధాయక సేవిత
నందాత్మజ పాదజలజ నందిత విబుధా.

మా॥ కనకకుంధరధీరా ఖండితారాతిపీరా
ఘనతరసుచరిత్రా కాంతతాకాంతచైత్రా
సనయ సకల శిక్షా సారసాహిత్యరత్నా
జనిత విజజనాః సుతతానందహాళీ.

గద్య. ఇది శ్రీమదరవిందనాథ పదారవింద మిళిందాయ మాన
మానస భారద్వాజ పవిత్రగోత్ర చెన్నూరు రామ
చంద్రకవీంద్ర... విరచితంబైన శ్రృంగారసుధాసముద్ర
పూర్ణచంద్రోదయంబను మహా ప్రబంధమునందు
చతుర్థాశ్వాసము. సంపూర్ణము

❖ రాయబారము ❖ విన్నారా?

“చదివిన భారతమునే చదువవలెను. తినిన గారెలనే తిరవలెను” అన్న సామెత మఱచిపోవలదు. భారతములో నిమిషియున్న యత్యుత్పతమైన స్థాటు బయలుకడినది. వ్యాసుని హృదయకోశము తెరచితిమి. నాలుగు రాయబారముల సారాశము, అత్యుత్పతమైన “మిష్టరీ” లో నిమిషి వెల్లడిచినారము. శకుని దుర్యోధనులు శ్రీకృష్ణు నెడల పన్నిన పన్నాగము—అత్యుత్పతమైన విషమరహస్యము. శ్రీకృష్ణుడు ఏవిధముగ తప్పించికొని, తన దివ్యప్రతిభను వెల్లడించెనో ఈరాయబారమున తెలియగలదు. వెంటనే మాకు వ్రాయుడు.

వలయువాడు:— భాగవతుల నృసింహశర్మ,

వేంకటక గ్రంథమాల,

పూణె వెద్దివారిపీఠి, బరంపురం, (గంజా.)

దొంగలున్నారజాగ్రత!

అసలు నకలు భేద మెఱుంగుడు. మాగ్రంథముజూచి “ఇమిటేషన్” గ్రంథము కడుపు కక్కురితి కెవరైన ప్రకటించి రేమో మోసపోకుడు:—దొంగలున్నారజాగ్రత!

గమనింపుడు:—మాగ్రంథమాలనుండి వెలువడి విక్రయమునకు సిద్ధముగానున్న గ్రంథములన్ని యొకేసారి కోరువారికి మిక్కిలి తక్కువ వెలకొసంగబడును వలయువారికి మాకేటలాగు పంపబడును.

❖ రాయబారము ❖

(మహాభారత రాజకీయ విప్లవము)

ఈ రాయబారముఁగూర్చి చిత్రపటములతో సహా ఎల్లెడలఁ బ్రకటించియే యున్నారము. ఇందు చక్కని చిత్రపటములు *Half tone Blocks* గలవు. భారతకాలము నాటి మన మాతృదేశపటము గలదు. కౌరవ వంశవృక్షము గలదు. ఇది మూడుఖండములు, 43 ప్రకరణములు, 300 పుటలు, 5 చిత్రపటములు గల గ్రంథము. నవలవలె హృదయము రంజింపఁజేసి, కావ్యమువలె జ్ఞానప్రదమై, నేటి రాజకీయలోకమునకు దర్పణమై, తుదిముట్ల చదువనిదే విడువనీయని యత్యద్భుత సంఘటనలచే స్త్రాభీభూతత్వమును, దిగ్భ్రమను బొందించి తన్మయతఁగలిగించి యలరించు నూతన గ్రంథరత్నము. భారతాంతర్గత పురాతన రాజకీయకథా వృత్తాంతముగల్గి, శ్రీకృష్ణుని దివ్యప్రతిభా విశేషమున శోభిల్లి విశ్వరూపప్రదర్శనముఁ బరిచయితమైనది. పరమాత్ముని యుక్తి-నయనిశక్తి.

విలువ రూ. 1-8-0 లు (ఐదుగురుగళ)

ఈక్రిందఁ బేర్కొనఁబడిన భాషావిశారదు లీ గ్రంథము
నధికముగ గొనియాడి సదభిప్రాయముల నొసంగినారు:—

1. మ. రా. శ్రీ కవిశేఖర వడ్లది సుబ్బారాయుడుగారు.
2. శ్రీయత నంగోలు వేంకటరమణయ్యగారు, బి. ఏ. బి. ఎస్.
3. ,, ఆ! శేషగిరిరావుగారు, బి. ఏ. (ఆంధ్రభూమి)

ఈ గ్రంథమును ప్రశంసించిన పత్రికలు:—

1. ఆంధ్రభూమి. 2. గృహలక్ష్మి.
3. న్యూ బిస్నెస్. 4. భారతి—(మన రాసు)
5. రెడ్డి పత్రిక. etc.

NIRJARA

రక్తశుద్ధికి — నిర్జర — ధాతువృద్ధికి

ధాతువు కారణాంతరములచే క్షీణించినపుడు నరములకు చార్బ ల్యము సంభవించును. మరియు మిక్కిలి వేడిమిబుట్టి, యందు వలన రక్తము చేడిపోవును. పైత్యవికారము, ధాతుచార్బల్యము, నిస్సత్తువ మొదలగునవి సంభవించి మగతనమునకు లోపము కలిగించును. ఈ నిర్జర యను ఔషధరత్నము రోగులు, ఆరోగ్య వంతులు సేవింపఁదగినది. అజీర్ణము తొలగించి, అగ్నిదీప్తికలి గించి, ఆహారవిహారాదులయందుత్సాహమును బలమును గలి గించుటలో దీనిని మించినది లేదని ఆయుర్వేదమహర్షులు ఘోషిం చియున్నారు. మనపూర్వరాజులు దీనిని సదా సేవించుచుండెడివారు ప్రమేహాది దుర్జయరోగములకు మానిర్జర వ్రజాయుధమని ఘంటా పథముగ చాటుచున్నారము. ఉడుకులకు, వాంతులకు పైత్య వికారమునకు దారుణమేహవాతాదిదోషములకు తిమ్మరులకు మూలవ్యాధులకు సెగసవాయిలకు, ఉబ్బుపాండువులకు, ఈయకాషధ ముపయోగింపనిచే ఇంకొకయకాషధముపయోగించి మోసపోకుడు.

20 దినములకు సరిపడు డబ్బా 1కి రూ 2/- లు మాత్రమే.

ఖర్చు కొనువారే భరించవలెను.

ఆయుర్వేద వికారద, వైద్యవిద్యాక, శ్రీరంగం వేంకటరత్నం,

ఆర్ష వైద్యధీవనము, కరణంపేడి, బరంపురం, (గంజాం).

శ్రీ రామ ముద్రాణాలయము
బ రం పు రం, (గం జాం .)

ఇచ్చట అన్నివిధములగు ఆచ్యపనులు-బుక్ వర్కు, ఫోటోలు, కేలండర్లు, నోటీసులు వస్త్రాలు చక్కగముద్రించి సకాలమునకు అందజేయగలము. ఇంగ్లీషు, తెలుగు, హిందూలో ప్రకటనలు ముద్రించి ఈజిల్లాయంతటను ప్రకటింపఁదగినయేర్పాటు చేయబడును వేంటనే వ్రాయుడు. — భాగవతుల నరసింహాచార్య: పొర్రెవైటరు

వలయువారు వ్రాయవలసిన చిరునామా:—

భాగవతుల నృసింహశాస్త్రి

వేగుజుక్క గ్రంథమాల—బరంపురం, గంజ